

5129

Տ. Լ. ՄՈՒՏԻ

ՔԱՐՈԶՆԵՐ

ՏԵՏՐ Գ

«Ահա ես ձեզի մեծ ուրախութեան աւետիս կու տամ,
որ բոլոր ժողովուրդին պիտի ըլլայ:»

Ղուկ. Բ. 10

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՊՈՐՏ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

1928

241

Մ-98

12 MAR 2011

5-33

Տ. Լ. ՄՈՒՏԻ

ՔԱՐՈԶՆԵՐ

ՏԵՏՐ Գ

«Ահա ես ձեզի մեծ ուրախութեան աւետիս կու տամ,
որ բոլոր ժողովուրդին պիտի ըլլայ:»

Ղուկ. Բ. 10

REV. ARSEN HAGOPIAN
871 RONNIE LANE /A
PHILA., PA. 19128

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՊՈՐՏ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

1928

09 JUL 2013

5129

»

ՔԱՐՈՋՆԵՐ

(Մ Ո Ւ Տ Ի)

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԽՈՍՏՈՒՄՆԵՐԸ

Կ'ուզեմ ընթերցողներուս ուշադրութիւնն հրաւիրել Քրիստոսի ութ խոստումներուն վրայ: Մենք չառանգամ կը խոստանանք առանց մեր խոստումը կատարելու զիտաւորութեան: Սակայն Քրիստոս, երբ կը խոստանայ, կը խոստանայ կատարելու զիտաւորութեամբ: Ինչ որ խոստացած է ընել՝ կարող է և յօժար է կատարել, և կը կատարէ: Չեմ կրնար գտնել Սբ. Գրոց համար մը, ուր ինք բան մը խոստացաւ ու չկատարեց: Առաջին խոստումը որու վրայ կ'ուզեմ դարձնել ձեր ուշադրութիւնը՝ կը գտնուի Մատ. ԺԱ. 28ի մէջ. «Եկէք ինձի, բոլոր յոգնած ու բեռնաւորուածներ, և ես ձեզ պիտի հանգչեցնեմ: Իմ լուծս ձեր վրայ առէք, և ինձմէ սորվեցէք՝ որ հեղ եմ ու սրտով խոնարհ, և ձեր անձիւրուն հանգստութիւն պիտի գտնէք. վասն զի իմ լուծս քաղցր է, և իմ բեռս թեթեւ»: Արդ, հանգիստէ աւելի ի՞նչ կ'ուզէ մարդ: Աշխարհ ի՞նչ բանի հետամուտ է: Ի՞նչ կը հետապնդեն ամէն մարդիկ: Ի՞նչ բանի համար կը տքնին գործի մարդիկ, եթէ հանգստեան համար չէ: Ինչո՞ւ մարդիկ իրենց կեանքը կ'սպառեն հարստութեան ետեւէ վազելով, եթէ հանգստեան համար չէ: Սակայն, բարեկամներ, հանգիստ որոնելու

ՏՊԱՐԱՆ ԵՒ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ «ՍԷԼԱՄԷթ»
ԴԱՆԻԷԼ ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԵԱՆ

Պայպլի Հառւզ Թիւ 2, Ֆինճանճըլար Եօզուշու, Կ. Պոլիս

1669 - 2011

կերպն այս չէ : Հանգիստ չէք գտնել հարստութեան մէջ , հանգիստ չգտնուիր հաճոյքի մէջ : Հարցուցէք այս քաղաքի հաճոյախնդիրներուն թէ հանգիստ ունին : Ծովու ալիքներուն նման են , յարաժամ խոռոկ : Բարեկամներ , ան որ Աստուծոյ հետու է՝ հանգիստն ի՛նչ է՝ չգիտեր երբեք : Կրնաք զայս տեսնել անոնց երեսներուն վրայ , անոնց ձակտի խորշոմներուն մէջ : Հանգիստն ի՛նչ է՝ չեն գիտեր : Ի՛նչ կ'ըսէ Քրիստոս . « Եկէք ինձի , բոլոր յոգնած ու բեռնաւորուածներ , և ես ձեզ պիտի հանգստացնեմ : » Հանգիստը չձախուռիր շուկային մէջ : Քանի՛նէ՛ր պիտի փութային գնել և հազարաւոր ոսկի վճարել , եթէ ձախուէր այն : Բայց չձախուէր : Եթէ ստանաք զայն , պիտի ստանաք միայն իբրև շնորհն անոր , որ երկիրքէն եկաւ զայն տալու համար : Այն բոլորն որ մէկն ուղէ առնել զայն իբր շնորհ , կ'առնէ : Բան մը կը նշմարեմ ես , և սա է . Մարդ ամէն կողմ կ'երթայ , ամէն միջոց կը փնտռէ , ամէն անձի կը զիմէ հանգիստ գտնելու համար : Բայց չգար բուն աղբիւրը : Կը ջանայ հանգիստ գտնել աշխարհի մէջ , պատիւ գտնել հաճոյքի մէջ , քաղաքականութեան մէջ , բայց չգտնել : Չէք կրնար այդ քաղաքագէտներուն մէջ մէկը գտնել որ գիտնայ թէ հանգիստն ի՛նչ է : Չէք կրնար այդ գործի մարդոց մէջ մէկը գտնել որ գիտնայ թէ հանգիստն ի՛նչ է , ուրիշ խօսք՝ եթէ Քրիստոսն ունի : Աշխարհի բաները փրշտոող ունէ մարդու հարցուցէք թէ զիտէ՞ իրօք թէ հանգիստն ի՛նչ է , և ան պիտի պատասխանէ « Ոչ : » Եթէ Քրիստոսի գաք , կ'ըսէ ձեզի . « Ես ձեզ պիտի հանգստացնեմ : » Ես կը սիրեմ այս « պիտի » ն : Լուրջ խոստում կը ցուցնէ , և եթէ հանգիստ կ'ուղէք , հիմա գացէք և քսէք թէ յոգնած էք և ձեր հողին հանգիստ կը փրշտոէ , և ինք պիտի տայ : Կու տայ առանց գնոյ : Առէք : Ո՞վ մարդ , գուն քեզ կորսնցուցիր , բայց քու օգ-

նութիւնդ ինձմէ է : » Իրմէ է ձեր օգնութիւնը և իր մէջ պիտի գտնէք հանգիստ : Քրիստոսի եկէք , և ինք կ'առնէ ձեր բեռը , իր կրնակը կը դնէ և հանգիստ կու տայ ձեր յոգնած հոգւոյն : Փորձեցէք հիմա , թող ամէն յոգնած ու բեռնաւորուած անոր գայ :

Երկրորդ խոստումն է Յովհ. Զ. 37 համարին մէջ . « Ան որ ինձի կու գայ , բնաւ դուրս պիտի չհանեմ : » Ահա խոստում մը աշխարհի չափ ընդարձակ : Իր մէջ կ'առնէ ամէն մարդ , հարուստ թէ աղքատ . « Ան որ ինձի կու գայ , բնաւ դուրս պիտի չհանեմ : » Այնքան կ'ուղէ մեղաւորները փրկել որ ամէն եկող կ'ընդունի : Կ'ընդունի այնպիսիներ որ մեղքով այնչափ լեցուն են որ կ'արհամարհուին իրենց բոլոր ծանօթներէն , որ մերժուած են իրենց հայրերէն ու մայրերէն ու լքուած իրենց հարազատ կիներէն : Կ'ընդունի այնպիսիներ որ այնքան ինկած են որ զթութեան ակնարկ մը չձգուիր իրենց վրայ : « Ան որ ինձի կու գայ , բնաւ դուրս պիտի չհանեմ : » Ինչո՞ւ չէք հաւատար անոր խօսքին : Քանի մը տարի առաջ մարդ մը սաստիկ խռովեցաւ իր հողին համար : Ըսի անոր , « Այդ համարին նայէ . ի՛նչ ըսել կ'ուղէ Տէրը երբ կ'ըսէ . « Ան որ ինձի կու գայ , բնաւ դուրս պիտի չհանեմ : » Հարկաւ այդ է ինչ որ կ'ուղէ ըսել : » Մարդը պատասխանեց , « Ես անոր խօսքին բառ առ բառ պիտի հաւատամ : » Ելաւ տուն գնաց : Ճամբան մէկը կարծես փոփոց անոր , « Ի՛նչպէս գիտես թէ ուղիղ թարգմանութիւն է այդ : » Մարդն սկսած էր այդ խոստման կառչիլ և անա գէշ թելադրութիւնն եղաւ անոր : Այլևս չկրցաւ քննադատ գիշերը : Սաստիկ նեղուեցաւ , բայց վերջապէս որոշեց հաւատալ խօսքին , և երբ Աստուծոյ Գառին զիմէր , կը յիշէր այս թելադրութիւնը և Սատանան խոյս կու տար : Բարեկամներ , հաւատացէք միայն : Ոմանք կ'ըսեն , « Ես արժանի չեմ գալու : » Ես

տակաւին տեսած չեմ եկեղեցի գացող մը որ արժանի էր: Բայց Քրիստոս չըսեր թէ ինք արժանաւորներ կը փրկէ: Մեղաւորներ կը փրկէ: Ինչպէս մէկն ըսաւ ինձի օր մը, «Քրիստոս չեկաւ սուտ մեղաւորներ կամ ներկուած մեղաւորներ փրկել, այլ իրական մեղաւորներ»:» Երբ մարդ Քրիստոսի կու գայ, իր անձնական արդարութեան ազատոս ցնցոտիներն հագնելու պէտք չունի: Մեղաւորին միակ բանը զոր Աստուած կ'ուզէ՝ մեղքն է: Պէտք չունիք ձեր արցունքները, աղօթքները, բարի գործերը կամ բարեգործութիւնները բերելու: Գուք գալու էք իբրեւ մեղաւոր և ինք ձեզ կը հագուեցնէ հագուատով մը, որով յարմար է ներկայանալ իրեն: Այս աշխարհի թագաւորներն իրենց շուրջ կը հաւաքեն իրենց թագաւորութեան հարուստ և ազդեցիկ մարդիկը: Բայց երբ Քրիստոս եկաւ, իր շուրջ կանչեց մերժուածները, մաքսաւորները և մեղաւորները: Անոր գէմ բերուած գլխաւոր ամբաստանութիւնն էր. «Ասիկա մեղաւորները կ'ընդունի և անոնց հետ կ'ուտէ»:» Ո՞վ կ'ուզէր Յովհաննէս Պրնեանի պէս մարդ մը ունենալ իր շուրջ անոր օրով: Ինք, Պէտֆրբտի թիթեղագործ մը, չէր կարող իշխանական զզեակ մը մտնել: Շատ զուարճացայ երբ Անգղիա էի: Յիշատակարան մը կանգնած էին ի պատիւ Յովհաննէս Պրնեանի, և քօղը վար առին լորտեր, գուքսեր և մեծ մարդիկ: Մինչ երկրի վրայ էր, չէին թողուր որ իրենց զզեակներէն ներս մըտնէր: Սակայն ինք աւետարանի տարածման ամենահզօր գործիք մը եղաւ: Գրուած չէ զիրք մը որ Յովհաննէս Պրնեանի ձամբորդութեան չափ մօտեցած ըլլայ Սբ. Գրոց: Եւ ինք էր Պէտֆրբտցի թիթեղագործ մը: Աստուած այսպէս կ'առնէ խեղճ, կորսուած դատարկաշրջիկ մը և հարիւրաւորներ ու հազարաւորներ Քրիստոսի բերելու գործիք կ'ընէ զայն: Խնդիր է թէ այս

քաղաքին մէջ կա՞յ մէկը որ Սոյըր անուն մարդուն չափ բարի ազդեցութիւն գործած ըլլայ իր չրջանակին մէջ: Չորս տարի առաջ Սոյըր դատարկաշրջիկ էր: Վախուած էր մօրմէն, քոյրերէն և կնոջմէն և տասնըփնց տարի տեսած չէր իր գաւաղը: Կորսուած մարդ մը վերջապէս, որ ամէնուն կողմէ մերժուած էր: Սակայն Աստուծոյ Որդին խոնարհեցաւ, խոնարհեցաւ այնչափ որ փրկեց զայն: Կը կրկնեմ դարձեալ, կա՞յ մէկը որ անոր չափ բարի ազդեցութիւն գործած ըլլայ իր չրջանակին մէջ: «Ան որ ինձի կու գայ, բնաւ դուրս պիտի չհաննեմ»:» Կա՞յ խեղճ, ընկերութենէ վտարուած, ողորմելի դատարկապօրտ մը իր ընթերցողներու մէջ: Աւետիս մը ունիմ անոր տալու, աւետիսներու լաւագոյնը. «Ան որ ինձի կու գայ, բնաւ դուրս պիտի չհաննեմ»:» Եկէք ամէնդ ալ, ճիշտ ինչպէս որ էք: Մի սպասէք: Կ'ընդունի ձեզ, երբ իր գուրգուրալից գիրկը նստիք: Խնայի ախոյեան մը կ'ընէ ձեզ և իր ձեռքին մէջ գործիք մը կ'ըլլաք իր թագաւորութեան տարածման համար: Փառք տանք այս գիրքին համար, փառք այս աւետարանին համար, երկնից Աստուծոյն փառք այս համարին համար. «Ան որ ինձի կու գայ, բնաւ դուրս պիտի չհաննեմ»:»

Երբորդ խոստումը կը գանուի Մատ. Ը. 2ի մէջ, ուր կ'ըսուի թէ մարդ մը կար բորոտութենէ բուժուած, բոլորովին փտած: Թերեւս թափած էին անոր մատները, թերեւս ինկած էր անոր քիթը: Այսպէս կ'ընէ բորոտութիւնը: Այդ բորոտը Քրիստոսի եկաւ, ինչպէս որ էր: Շատեր, եթէ այս մարդուն տեղն ըլլային, պիտի սպասէին մինչեւ քիչ մը աղէկնային և այնուհետեւ պիտի գային: Սակայն այս մարդը կ'ուզէր մաքրուիլ բորոտութենէն: Եթէ կենար կամ սպասէր որ աղէկնայ, աւնիմատոս բան պիտի ըլլար այդ: Նոյնչափ իրաւամբ կըրնար մարդ, եթէ հիւանդ զուակ մը ունենայ, ըսել,

«Երբ աղէկհայ, բժշկին մարդ կը զրկեմ:» Ձեր գաւկիւն հիւանդ ըլլալուն համար բժիշկ կը կանչէք: Այս մարդն ալ բորոտ ըլլալուն համար Քրիստոսն ուզեց: Բորոտն անոր եկաւ ու ըսաւ, «Տէր, եթէ ուզես, կրնաս զիս մաքրել:» Ահա ձեզի հաւատք: Եւ Տէրը դպաւ անոր ու ըսաւ, «Կ'ուզեմ, մաքրուէ:» Եւ փարատեցաւ բորոտութիւնը՝ կարծես շանթահար ըլլալով: Շատ անգամ խորհած եմ թէ մարդն իր շուրջ նայեցա՞ւ արդեօք տեսնելու համար թէ ո՛ւր գնացայն: Տարակոյս չկայ թէ անոր մարմինը տղու մարմնի պէս եղաւ նման Նէեմանի մարմնոյն: Չսպասեց որ տեսնէ թէ բորոտութիւնը քիչ մը պիտի աղէկնայ, քանզի համոզուած էր թէ օր ըստ օրէ կը սաստկանար: Դուք ալ այս ժամէն աւելի նպաստաւոր ժամ մը պիտի չունենաք Քրիստոսի գալու համար: Եթէ վաղուան յետաձգէք, ձեր մեղքերն աւելի պիտի շատնան: Եթէ մինչեւ գալ Կիրակի սպասէք, ամբողջ շաբթուան մը մեղքերը պիտի բարդուին ձեր արդէն ունեցածին վրայ: Ուստի, որչափ շուտ գաք, նոյնչափ քիչ մեղք պիտի ունենաք ներուելու: Հիմա եկէք: Եթէ ըսէք անոր, «Տէր, մեղքով լեցուն եմ, դուն կըրնաս զիս մաքրել:» «Տէր, սոսկալի բարկասիրտ եմ, դուն կրնաս զիս մաքրել:» «Տէր, խաբեբայ սիրտ մը ունիմ, մաքրէ զիս, ով Աստուած. նոր սիրտ մը տուր ինծի, զօրութիւն տուր որ յաղթեմ մարմնիս և Սատանայի որոգայթներուն,» եթէ գաք անկեղծ ոգիով, պիտի լսէք սա ձայնը, «Կ'ուզեմ, մաքրուէ:» Եւ կը մաքրուիք: Կը կարծէ՞ք թէ Աստուած, որ ոչինչէն ստեղծեց աշխարհը, որ մէկ շունչով կեանք տուաւ աշխարհի, պիտի չմաքրէ ձեզ, եթէ «Պիտի մաքրուիք» ըսէ: Շատ մարդիկ կ'ըսեն, «Եթէ դարձի գամ, կը վախնամ թէ պիտի չյարատեւեմ:» Չէ՞ք տեսներ թէ մենք մեր ուժով չենք կարող Աստուծոյ ծառայել: Երբ զինք ընդունինք, ինք մեզի

կարողութիւն կու տայ իրեն ծառայելու: Եթէ մաքրէ մեզաց բորոտութիւնը, զիւրին կ'ըլլայ Իրեն համար ապրիլ: Եւ ես կ'ուզեմ ձեր ուշադրութիւնն հրաւիրել սա կէտին վրայ թէ, նոյն իսկ եթէ չար էք, հոգ չընէր ինք: Թեքեւս մէկն անպատուած է իր հայրը կամ մայրը, թեքեւս անոնք անպատուած են իրենց բոլոր բարեկամները, և հիմա իրենց անձերը կ'արհամարհեն: Անոր եկէք, և Ան ձեզ պիտի մաքրէ: Չեզի կ'ըսեմ, Ան կարող է ձեզ բոլորովին փրկել:

Չորրորդ խոստումը կը գտնուի Մատ. Ժ. 32ի մէջ՝ «Արդ ով որ մարդոց առջեւ զիս կը դաւանի, ես ալ գտնիկա պիտի գաւանիմ իմ Հօրս առջեւ որ երկինքն է:» Հոս ըսեմ թէ շատեր այս համարին առջեւ կու գան և կանոց կ'առնեն: Կ'ըսեն ինծի. «Պատուելի, ի՞նչ կ'ուզես ըսել. երբ Քրիստոսն ընդունիմ, պէտք է որ հրապարակաւ ծանուցանե՞մ: Պէտք է որ գործատեղիիս մէջ, ընտանիքիս մէջ դաւանի՞մ զինք: Ամբողջ աշխարհի գիտցնելո՞ւ եմ թէ ես իր կողմն եմ:» Շատեր յօժար են Քրիստոսն ընդունիլ, բայց ոչ հրապարակել կամ խոստովանիլ: Շատեր կը նային լեռներու առիւծներուն ու արջերուն: Բարեկամներս, Սատանային լեռները ծուխէ շինուած են: Ան կրնայ յարդ մը նետել ձեր ճամբուն վրայ և լեռ երեւցնել ձեզի: Ան կ'ըսէ, «Չէք կրնար խոստովանիլ ու աղօթել ձեր ընտանիքին առջեւ, կէս ճամբան կը մնաք: Չէք կրնար ձեր ընկեր խանութպանին պատմել, պիտի խնդայ ձեր վրայ:» Բայց երբ ընդունիք Տէրը, կարողութիւն պիտի ստանաք զինք գաւանելու: Ան կ'ըսէ. «Եթէ մէկը իմ ետեւէս գալ կ'ուզէ, թող իր անձը ուրանայ և իր խաչը վերցնէ ու իմ ետեւէս գայ:» Այս է երկնից ճամբան: Խաչին ճամբով միայն կարելի է երկինք երթալ: Եւ ես խորապէս համոզուած եմ թէ շատ աւելի մարդիկ կը գայթակղին

այս համարին առջև քան ուրիշ ոեւէ համարի առջև։ Անոնք պատրաստ են անհրաժեշտ ամէն բան ընել բաց ի խաչն առնելէ և անոր ետեւէն երթալէ։ Ուրեմն նուրէն կարդանք այս համարը. «Արդ ով որ մարդոց առջև զիս կը դաւանի, ևս ալ զանիկա պիտի դաւանիմ իմ Հօրս առջև, որ երկիրնքն է։» Երբ Լսնտոն էի, ծերունի մը, աւելի քան եօթանասուն տարեկան, երկտողով մը հրաւիրեց զիս երթալ տեսնել զինք իր հոգեւոր զիճակին վրայ տեսակցելու համար։ Քաղաքէն դուրս տեղ մը կը բնակէր և շաբաթը լոկ երկու երեք անդամ քաղաք կ'իջնէր։ Հարուստ էր և գործէ գրեթէ քաշուած։ Երբ հրաւերն ստացայ, սաստիկ զբաղ ըլլալով պատասխանեցի թէ պիտի չկրնամ երթալ։ Մէկ երկու օր յետոյ դարձեալ երկտող մը ստացայ։ Ընտանիքին մէկ անդամը կ'ազայէր որ երթամ անպատճառ։ Կ'ըսէր թէ ծերունիին կրնը յիսուն տարի աղօթեց անոր համար, բոլոր իր գաւազները Քրիստոնեայ եղան անոր աղօթքներով, բայց ամուսինը բնաւ չազդուեցաւ։ Իմ նամակս անոր գրասեղանին վրայ գտնելով մինչև Լոնտոն եկան հասկնալու համար թէ ի՞նչ կը նշանակէ այն, և ևս հաւանեցայ երթալ։ Երբ տեսայ զայն, հարցուցի թէ կ'ուզէ՞ Քրիստոնեայ ըլլալ։ Յօժար երեւցաւ ամէն կերպով։ Բայց երբ կարգը եկաւ իր ընտանիքին առջև խոստովանելու, կանգ առաւ։ «Քեզի ըսե՛մ», ըսաւ, «այդ բանը չեմ կրնար ընել։ Իմ կեանքս այնպիսի կեանք մ'է որ չեմ ուզեր ընտանիքիս առջև խոստովանիլ։» «Արդ, խնդիրն հոս կը կայանայ. եթէ դուն չդաւանիս Քրիստոսը, ինք ալ քեզ պիտի չդաւանի. չես կրնար իր աշակերտն ըլլալ։» Բաւական խօսեցանք, և ինք հաւանեցաւ։ Մինչ մենք կը խօսակցէինք, մարդուն դուստրը և քանի մը բարեկամներ ուրիշ սենեակի մը մէջ կ'աղօթէին անոր փրկութեան

համար։ Եւ երբ մարդը ելաւ՝ տուն երթալու համար որպէս զի դաւանի թէ կ'ընդունի Քրիստոսը, ևս միւս սենեակը բացի՝ չգիտնալով թէ դուստրն հոն է, և առաջին խօսքը զոր ան ինծի ուզեց՝ սա եղաւ. «Փրկութեցա՛ւ հայրս։» «Այո, կարծեմ թէ փրկուեցաւ,» պատասխանեցի և վար վազելով ետ կանչեցի ծերունին։ «Ձեր դուստրն հոս է,» ըսի, «հիմա է ժամանակը ձեր խոստովանութիւնն սկսելու։» Հայրը ողջագուրեց գաւազը, մինչ արցունքներ կը վազէին այտերէն, և ըսաւ, «Չաւակս, ընդունեցայ Քրիստոսը։» Այդ խոստովանութեամբ լոյսի մեծ հեղեղ մը տեղաց անոր վրայ։ Շատեր կը վարանին զալ և հրապարակաւ Քրիստոսը դաւանիլ։ Եթէ խաղաղութիւն և ուրախութիւն կ'ուզէք, բարեկամներ, յօժար ըլլալու էք խոստովանիլ։ Չինացիի մը ամենամեծ տենչն է, կ'ըսուի, իր անունը գրուած տեսնել Կոնստանդինոսի տան մէջ։ Մեծ քաջութիւն մը գործած կամ պետութեան կարեւոր ծառայութիւն մը մատուցած ըլլալու է որ այդ պատուին արժանանայ։ Մեր ալ ամենամեծ տենչն ըլլալու է ճանալ որ մեր անունն արձանագրուի երկնից մէջ և Քրիստոս մեզ դաւանի երկնից արքունիքներուն մէջ։ Պատերազմի ժամանակ ի՞նչպէս կը յուզուինք, երբ զօրավար մը արտասովոր գործ մը կատարէ և խորհրդաբանի մէջ յիշատակուի անոր անունը։ Ի՞նչպէս կը բարբառին թերթերը։ Աստուած օգնէ մեզի զինք դաւանիլ մարդոց առջև։

Հինգերորդ խոստումը դոր չատ կը սիրեմ՝ այն է որ նախնի ձկնորսներուն տրուեցաւ։ «Իմ ետեւէս եկէք, ու ձեզ մարդու որսորդ ընեմ։» Այս է ծառայութեան խոստումը։ Բոլոր սրտովս կը խղճամ այն Քրիստոնեաներուն վրայ, որոնք միայն դաւանած են իրենց կրօնը և հոն կանգ առած։ Անոնք չունին փրկութեան ուրա-

խութիւնը: Չեզի կ'ըսեմ, երջանիկ՝ այն Քրիստոնեաներն են միայն որ մարդու որսորդ են: Եթէ մարդ մը ճշմարիտ Քրիստոնեայ ըլլայ, հողիներ կը շահի: Չկրնար ուրիշ բան ընել, վասն զի կ'ըսէ, «Եթէ իմ ետեւէս գալ կ'ուզէք, ձեզ մարդու որսորդ կ'ընեմ»: Մարդիկը զոր Պետրոս Պենտեկոստէին օրը որսաց՝ աւելի շատ էին քան ձուկերը զորս երբեք բռնեց իր ուռկաններով: Շատ անգամ կը խորհիմ ես գիտողութեան մը վրայ զոր աշակերտներէն մին ըբաւ անոր, երբ մէկտեղ կեցած էին օր մը. «Տէր, մենք ամէն բան թողուցինք, և քու ետեւէդ եկանք»: Ի՞նչ թողուցին: Քանի մը հին ձկնորսանաւ և պատուած ուռկան: Կը նայէին անոնք իրենց ետեւ ձգուածներուն: Ընթերցողներուս մէջ ալ շատեր կան որ կը նային իրենց ետեւ ձգուելիքներուն, եթէ անոր ծառայեն: Քրիստոսն ընդունելու համար անհրաժեշտ չէ ձեր գործը ձգել, եթէ օրինաւոր է: Սակայն պէտք չէ որ շատ խորհիք հին ուռկաններուն վրայ: Եթէ կ'ուզէք կրօնասէր Քրիստոնեայ ըլլալ, լիովին հետեւեցէք անոր: Ոչ ոք կ'երթայ Քրիստոսի ետեւէս և կը զղջայ երբեք: Եւ որչափ աւելի մօտենանք անոր, նոյնչափ աւելի օգտակար կը դառնանք: Այն ժամանակ կ'ուզենք մարդ վրկել: Ինծի համար նախընտրելի է որ մարդ մը իմ մեռնելէս ետեւ գերեզմանիս քով գայ և կաթիլ մը արցունքով ըսէ, «Հոս կը հանգչի մէկը որ զիս դարձի բերաւ, որ զիս Քրիստոսի խաչին առաջնորդեց»: Ես, զայս պիտի նախընտրէի մանաւանդ քան զուռ ոսկի բարձրաբերձ սիւն մը ի պատիւ իմ կանգնուած: Եթէ կ'ուզէ մէկը օգտակար ըլլալ, Անոր թող հետեւի: Պիտի յաջողիք, եթէ անոր հետեւիք: Ո՛ր ժամանակ Յիսուսի հետեւող մարդ մը տեսնէք, յաջող մարդ մը կը տեսնէք: Յաջող ըլլալու համար պէտք չկայ որ մարդ քարողիչ ըլլայ, աւետարանիչ ըլլայ: Կրնայ գործի

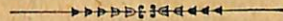
մէջ ալ յաջող ըլլալ: Նայեցէք, ի՞նչ գորութիւն ունի գործատէրը, եթէ ուզէ: Ի՞նչպէս կրնայ աշխատիլ իր գործաւորներուն մէջ, իր առեւտրական յարաբերութիւններուն մէջ: Շատ անգամ կրնայ մարդ աւելի օգտակար ըլլալ առեւտրական քան ուրիշ շրջանակի կամ ասպարէզի մէջ: Եթէ կ'ուզենք օգտակար կեանք մը վարել, ընդունինք Տէրը, և ինք մեզ մարդու որսորդ կ'ընէ: Ներսասարգներ, չէ՞ք ուզեր հողիներ բերել Քրիստոսի: Լաւ, անոր ետեւէն գացէք: «Իմ ետեւէս եկէք, ու ձեզ մարդու որսորդ ընեմ»:

Ուրիշ խոստում մը շատ պատուական՝ սա է. «Չեզ որը չեմ թողուր» հոս այս մութ աշխարհին մէջ: Ոմանք կը կարծեն թէ երբ ընդունին զայն՝ շատ դժուար պայքար մը պիտի ունենան: Անցեալները տիկին մը եկաւ ըսաւ ինծի, «Ես ընտանիքիս մէջ միակ Քրիստոնեան եմ, և շատ առանձին կ'զգամ»: «Ինչո՞ւ», ըսի, «Քրիստոս քեզի հետ է: Եթէ երէց եղբայր մը ունիք Աստուծոյ աջ կողմը բաղմամբ, ի՞նչ կ'ուզէք աւելի»: Ո՛հ, ի՞նչ պատուական է այս խոստումը, այս մխիթարութիւնն ու ուրախութիւնը. «Ահա ես ձեզի հետ պիտի ըլլամ մինչև և աշխարհիս վերջը», «Չեզ երբեք պիտի չթողում»: Մխիթարուեցէք: Չեզի հետ պիտի ըլլայ միշտ: Չէք տեսներ զինք մարմնի աչքով, բայց պիտի տեսնէք հաւատքի աչքով:

Ուրիշ խոստում մը կը գտնուի Յովհ. 9. զլիսուն մէջ. «Յարութիւն առնել պիտի տամ վերջին օրը»: Մեր այս մարմինները գերեզման կ'երթան, բայց հոն պիտի չմընան երկար ժամանակ: Աստուծոյ Որդին պիտի արթընցնէ մեզ: Երբ դեռ հոս էր ինք, երբ մարմին յարուց, և գեռատի ընթերցողներուս ըսեմ թէ առաջին յարուցուողը պզտիկ տղայ էր: Ո՛հ, շատ պզտիկներ պիտի ըլլան հոն, վասն զի «Աստուծոյ թագաւորութիւնը այդ

պիսիներուն է :» Ինք մեզի երեք օրինակ տուաւ : Առաջինն էր փոքրիկ աղջիկ մը : Երբ մարդիկ լսեցին թէ մեռեալ մը յարուցած էր, կարծեցին թէ սխալ է : Մեռած չէ, ըսին, այլ քնացած. իրական հրաշք չգործուեցաւ : Երկրորդն էր երիտասարդ մը : «Ոչ, ոչ, հրաշք չէ այդ,» ըսին. «եթէ սպասէին, պիտի արթննար : Քնացած էր միայն :» Սակայն երրորդն էր Ղազարոս, որու համար Մատթէոս կ'ըսէ թէ չորս օրուան մեռած էր և գերեզման տարուած, ու Աստուծոյ Որդին ըսաւ լոկ. «Ղազարոս, զուրս եկուր :» Արդ, բարեկամներ, ես կը սիրեմ կրօն մը, որ այսպիսի մխիթարութիւն կու տայ, որ զիս կը վստահացնէ թէ, երբ սիրելի մը դնեմ գերեզմանին մէջ, օր մը պիտի լսէ Աստուծոյ Որդւոյն ձայնը որ զինք կը կանչէ : Ես կը զարմանայի թէ ի՛նչ պէս այնքան կը մխիթարուէին Քրիստոնեաները տասնապանքի մէջ, և կը հարցնէի թէ ես ալ պիտի մխիթարուի՞մ արդեօք : Բայց սորվեցայ թէ Աստուած մխիթարութիւն կու տայ մեզի, երբ պէտք ունենանք : Քանի մը շաբաթ առաջ հողին աւանդեցինք մարդ մը զոր ամէնէն աւելի կը սիրէի երկրի վրայ բայ ի կինէս ու ընտանիքէս : Երբ գետեզուեցաւ զազաղը նեղ փոսին մէջ և հողն սկսաւ թափիլ կափարչին վրայ, կարծեա ձայն մը եկաւ ինձի, որ կ'ըսէր, «Յարութիւն պիտի առնէ :» Կը սիրեմ այն կրօնը, որով կրնանք մեր սիրելիներուն գերեզմանը երթալ ու զգալ թէ յարութիւն պիտի առնեն : Կը սիրեմ այն կրօնը որ կ'ըսէ թէ, թէ և զանոնք ապականութիւնով սերմանենք, անապահանութիւնով յարութիւն պիտի առնեն, թէ և տկարութիւնով սերմանենք, զօրութիւնով ու փառքով յարութիւն պիտի առնեն և լուսոյ թագաւորութիւնը պիտի համբառնան : Այս է Քրիստոնեաներուն մխիթարութիւնը, «Ձեզ որք չեմ թողուր :»

«Կ'ուզեմ որ անոնք ալ ինձի հետ ըլլան :» Ահա խոստումներուն ամենաքաղցրը : Խորհուրդը թէ ես զինք պիտի տեսնեմ իր գեղեցիկութեան մէջ, թէ զինք հոն պիտի գտնեմ և իր հետ պիտի մնամ յաւիտեան, խորհուրդներուն ամէնէն քաղցրն է : Ընտանեկան ուրախ հաւաքոյթներու ժամանակ քանի՛ քանի անգամ մեր միտքը կու գայ յանկարծ սա խորհուրդը թէ ս՞ով արգեօք առաջին անգամ պիտի խղէ չըջանալը : Փառք Աստուծոյ, հոն չըջանալիները ընաւ չեն խղուիր, երբ հայրեր, մայրեր և զաւակներ անոր շուրջ բոլորին այն օթեւաններուն մէջ, ուր մահ չմտներ երբեք, ուր հիւանդութիւն ու ցաւ չմտներ երբեք մարգարտեայ դըռներէն : Աստուծոյ փառք սուէք այս օրհնեալ կրօնին համար, փառք սուէք օրհնեալ Քրիստոսի համար, փառք սուէք այս օրհնեալ ու թ խոստումներուն համար—«Եկէք ինձի, բոլոր յոգնած ու բեռնաւորուածներ, և ես ձեզ պիտի հանգչեցնեմ,» «Ան որ ինձի կու գայ, ընաւ զուրս պիտի չհանեմ,» «Ով որ մարդոց առջեւ զիս կը դաւանի, ես ալ զանիկա պիտի դաւանիմ իմ Հօրս առջեւ որ երկինքն է,» «Իմ ետեւէս եկէք, ու ձեզ մարդու որսորդ ընեմ,» «Կ'ուզեմ, մաքրուէ,» «Ձեզ որք չեմ թողուր,» «Կ'ուզեմ որ զուն ինձի հետ ըլլաս :»

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՊԱՇՏՕՆԸ

Ընթերցողներէս կը խնդրեմ բանալ Դուկ. Դ. 17-21 համարները: «Տուին անոր Եսայի մարգարէին զիրքը. ու երբ գիրքը բացաւ, գտաւ այն տեղը՝ ուր գրուած էր, Տէրոջը Հոգին իմ վրաս է. վասն զի զիս օծեց ազգասներուն աւետարան քարոզելու, զիս զրկեց կոտորած սիրտ ունեցողները բժշկելու, գերիններուն ազատութիւն և կոյրերուն տեսութիւն քարոզելու, հարստահարութիւն կրողները ազատ թող տալու, Տէրոջը ընդունելի տարին քարոզելու: Եւ գիրքը գոցելով տուաւ սպասաւորին ու նստաւ. և ժողովարանը եղողներուն ամէնը աչքերնին տնկած անոր կը նայէին: Եւ սկսաւ անոնց ըսել, Այսօր այս գրուածը կատարուեցաւ ու ձեր աղանջները լսեցին:» Կարծեմ թէ Տէր Յիսուս Քրիստոսի կեանքն սուսմասիրողներ դիտած են թէ երբեք ուրիշ տեղ չկարդացին թէ Տէրը, մինչ երկրի վրայ էր, Սբ. Գիրք մը առաւ ձեռքը և կարդաց, ինչպէս ըրաւ այս ժողովարանին մէջ: Եւ տարակոյս չունիմ թէ Տէր Յիսուս Քրիստոս ծայրէ ծայր գիտէր Սբ. Գիրքը, և պէտք չունէր զայն առնելու և համար մը փնտռելու: Հոս առաջին և վերջին անգամ կը կարդանք թէ իր ձեռքն առաւ Սբ. Գիրքը: Մարգարէութիւն էր կարդացածը, և Եսայեայ մարգարէութիւնը: Կը կարդանք Դուկասու մէջ թէ մասնաւոր տեղ մը գտաւ: Այդ կը նշանակէ թէ մասնաւոր համար կամ հատուած մը փնտռեց որ իր պաշտօնը կը ծանուցանէր մարդոց որդիներուն: Կրնար ինք քարոզել այդ գիրքէն սկէ բնաբանի վրայ: Եթէ ուզէր, կրնար իր

պաշտօնը բացատրել առանց այդ դարմանալի հատուածին ախարկելու: Սակայն յատկապէս բացաւ այդ տեղը և կարդաց. «Տէրոջը Հոգին իմ վրաս է, վասն զի զիս օծեց ազգասներուն աւետարան քարոզելու, զիս զրկեց կոտորած սիրտ ունեցողները բժշկելու, գերիններուն ազատութիւն և կոյրերուն տեսութիւն քարոզելու, հարստահարութիւն կրողները ազատ թող տալու:» Գիտէք թէ հազար ինը հարիւր տարի առաջ գիրք չէր տպուեր այս օրուան պէս: Գիրքերը մագաղաթի վրայ կը գրուէին և զլաններու վրայ կ'ոլորուէին: Տէր Յիսուս բացաւ այդ մագաղաթները՝ գտնելու համար այդ հատուածը, որ կ'ըսէ, «Տէրոջը Հոգին իմ վրաս է:» Ծատ անգամ ջանացած եմ երեւակայել թէ ի՞նչ խորհուրդներ անցան անոր մտքէն, երբ իր օրհնեայ աչքերն հեռագնեալ անցան այդ զլխոյն համարներուն վրայէն: Կրնար մատնանշել սա հատուածը. «Չաւակներ մեծցուցի ու բարձրացուցի, և անոնք ինծի դէմ ապրտամբեցան: Եզը իր տէրը կը ճանչնայ ու էչը իր տէրոջը մտուրը, բայց իմ Իսրայէլ ժողովուրդս զիս չճանչնար:» Սակայն Տէրը զանց ըրաւ զայս: Կրնար կարդալ նոյն զլխուն սա հատուածը. «Ոտքին թաթէն մինչեւ գլուխը բնաւ անոր վրայ ողջ տեղ չմնաց, հատուածներ, վէրքեր ու շարաւալից խոցեր կան. անոնք չզոցուեցան, չկապուեցան, ու եզով ալ չկախղացան:» Բայց զայդ ալ զանց ըրաւ: Կրնար նոյն գիրքին իններորդ գլուխը բանալ և կարդալ սա սքանչելի խօսքերը. «Վասն զի մեզի մանուկ մը ծնաւ, մեզի որդի մը արուեցաւ, և իշխանութիւնը անոր ուսին վրայ պիտի ըլլայ. ու անոր անունը պիտի կոչուի Սքանչելի, Խորհրդակից, Հօր Աստուած, Յաւիտեանականութեան Հայր, Խաղաղութեան Իշխան:» Բայց չկարդաց: Չուզեց կարդալ Աստուածայնութեան վրայ: Ինք ժողովարան եկաւ

կարգալու համար մեղաւորներուն հանդէպ իր պաշտօնին վրայ : «Տէրօջը Հոգին իմ վրաս է :» Կրնար կարգալ սա քաղցր համարը . «Ինձի բարկացած էիր , սակայն բարկութիւնդ ինձմէ դարձաւ , և դիս մխիթարեցիր :» Յիսուս ասոր պէտք չունէր , խաչը դեռ իր զոհն ստացած չէր : Կրնար բանալ երեսուներկրորդ պատուական գլուխը և կարգալ , «Եւ այս մարդը հովի գէմ դնող պատըսպարանի պէս ու փոթորիկի գէմ դնող ծածկոցի պէս , չոր տեղ եզող ջուրի վտակներու պէս և ծարաւուտ երկրի մէջ մեծ ապտոսածի մը հովանիին պէս պիտի ըլլայ :» Բայց չկարգաց : Կրնար բանալ երեսունընկերորդ գլուխը և կարգալ անապատին մէջ բխող ջուրին և շուշանի պէս ծաղկող երկրին վրայ : Սակայն դեռ եկած չէր Հազարամեան : Առանց Գողգոթայի , Հազարամեակ անկարելի է : Ուստի դարձաւ այն համարին որ կ'ըսէ , «Տէրօջը Հոգին իմ վրաս է :» Արդեօք ի՞նչ պիտի զգային մարդիկ , եթէ կարդար . «Անիկա մարդոցմէ անարգուեցաւ ու երեսէ ձգուեցաւ , վիշտերու տէր ու ցաւերու տեղեակ եղաւ :» Չբսաւ թէ ի՞նչպէս վարուեցան իր հետ : Սոսկ կարգաց այն հատուածը որ իր առաքելութեան վրայ կը խօսէր :

Եւ այն ժողովարանին մէջ , սիրելիներ , այն սուրբ օրը չկար մարդկային սիրտ մը որ ուէ տարբերութիւն ունենար ձեր սրտէն : Անոնք կը սիրէին բարի լուր կամ աւետիս լսել , և վստահ եմ թէ բոլոր ընթերցողներս , հարուստ թէ աղքատ , բարձր թէ ցած դասակարգէ , ամէնն ալ , կը սիրեն բարի լուր լսել : Իրլանտայի մէջ կը բնակէի տան մը գէմ , ուր երբ մարդ մը գար և դուռը բաղխէր , քանի մը վայրկեան կ'սպասէր մինչև մէկը գար բանալ դուռը : Երբեմն քանի մը անձեր , այր կամ կին , մէկտեղ կը պարտաւորուէին սպասել : Սակայն երբ թղթատարական ցրուիչը գար և իր սո-

վորական կրկին հարուածը տար դրան , իսկոյն երեք չորս սպասաւոր կը վազէին վար և կը բանային դուռը : Երբեմն տան տէրն ու տիրուհին անձամբ կը վազէին դուռը՝ բարի լուրն առնելու համար : Գիտէք թէ դուք ալ երբեք չէք սպասցներ ցրուիչը ձեր գրան ստջև : Ամէն ոք բարի լուր կը սիրէ : Անգամ մը Լոնտոնի մէջ կառախուսք մտայ Մանչէսթըր երթալու համար : Եւ ահա խուսք մը տղաք նշմարեցի երկու պրզտիկներու շուրջ , որոնք կարկտուած հագուստ կը կրէին : Բարի մայր մը , կ'երեւի , աղքատ ըլլալով չէր կրցած աղուոր հագուստ գնել տղոց համար և խնամով նորոգած էր բոլոր մաշած տեղերը : Տղաքը կիրակնօրեայ դպրոցի մը կը պատկանէին և եկած էին ողջերթ մաղթել երկու պղտիկներուն : Երբ անոնք հրաժեշտ առին պղտիկներէն , ուսուցիչն ալ նոյնն ըրաւ և բարի ճանապարհ և յաջողութիւն մաղթեց : Յետոյ քարոզիչն եկաւ և աղօթեց : Յետոյ որբեւարի մը երեւցաւ և ողջագուրեց իր զաւակին ընկերը որ թերեւս մայր չունէր : Ապա ողջագուրեց իր զաւակը և սկսաւ լալ : «Մի լար , մայրիկ , քիչ օրէն Ամերիկա կը հասնիմ , դրամ կը խնայեմ ու քեզի կը զրկեմ որ գաս : Մի լար ,» ըսաւ պղտիկը և կառախուսք մտաւ որ իսկոյն ճամբայ ելաւ : Չէ՞ք կարծեր թէ , երբ Ամերիկա հասան և առաջին նամակը զրկեցին Լոնտոն , այն մայրը դուռը վազեց անձամբ ստանալու համար նամակը ցրուիչին ձեռքէն : Ընթերցողներուս մէջ չկայ մէկն հիմա որ բարի լուր մը չունի աւելի անուշ քան որդիական կամ մայրական ուէ նամակ : Փրկչին աւետիսն է այն , մեծ ուրախութեան աւետիսը : Կ'ըսէ ան , «Տէրօջը Հոգին իմ վրաս է» աւետիսը քարոզելու : Ասոր համար Տէրը երկինքէն երկիր իջաւ :

Բայց դիտեցէք , «Արքայաներու» քարոզելու ,» կ'ը-

100 101

սէ, բայց ոչ՝ գրպանով աղքատներուն: Աստուած բնաւ
չնայիր ձեր հաշուերն թացի տետրին: Չնայիր ձեր քսա-
կին, հասկնալու համար թէ հարո՛ւստ էք թէ աղքատ:
Ան կը նայի մեղաւորին սրտին, և եթէ այդ մեղաւո-
րը ոչինչ ունի, ոչ գործ, ոչ աղօթք և ոչ արցունք,
այն ատեն Որդին մարդոյ այն խեղճ հոգիին կու գայ
երկինքէն և կ'ըսէ, «Տէրօջը Հոգին իմ վրաս է, վասն
զի զիս օծեց աղքատներուն աւետարան քարոզելու:»
Ուրբաթ իրիկուն մը երկու երեք տիկիններ Սբ. Գրոց
վրայ կը խօսէին: Մին ըսաւ միւսին, «Քարեկամներէս
մէկ քանին տեսայ որ Սբ. Գիրք կը կարդային և շատ
տխուր կ'երեւէին»: Ապա ինծի գառնալով աւելցուց.
«Ես չեմ կարծեր թէ մարդիկ տխուր ըլլալու են Սբ.
Գիրք կարդալու պահուն: Ձեր կարծիքն ի՞նչ է, Մր.
Մուտի»: Ես պատասխանեցի, «Այդ կախում ունի կար-
գացողներուն տեսակէն: Եթէ չփրկուած մեղաւորներ
են, պիտի տխրին»: «Բայց ինչո՞ւ»: «Վասն զի այդ
գիրքը չփրկուած մեղաւորին համար մահավճիռ է: Սա-
կայն եթէ մէկը զիտէ թէ կորսուած մեղաւոր է և դա-
տապարտուած է ու Փրկչին կու գայ, Սբ. Գիրքը մա-
հավճիռ չէ»: Թողութեան զիր, ներման հրովարտակ,
բարի լուր է, և չփրկուած ամէն ընթերցող տխրելու է
երբ իր մահավճիռը կարդայ: Ասոր համար չփրկուած
մարդիկ չեն սիրեր այդ գիրքը կարդալ: Երբ հաւատանք,
կը լսենք Գողգոթայէ արձակուած աղաղակով եկող ա-
ւետիսը, «Ամէն բան կատարուեցաւ»: Գէշ լուր չէ այդ,
մահավճիռ չէ, իմ ներումս է, իմ խաղաղութիւնս, իմ
արդարացումս: Յիսուս աւարտեց այդ գործը, կատարեց
զայն ինծի համար: Բարի լուր և աւետիս է մեղաւո-
րին, և չկայ տղայ մը այնքան փոքր որ չհասկնայ,
եթէ ընդունի այնպէս ինչպէս Աստուած կու տայ զայն:
Հովիւ մը ապուշ տղայ մը ունէր իր ժողովրդին մէջ և

չէր զիտեր թէ ի՞նչ ընէր անոր: Միշտ կը խօսէր,
կը խրատէր, բայց տղան միշտ կը պատասխանէր.
«Գուն սպասէ մինչև գամ և, երբ գամ, երգ մը պիտի
երգեմ և պատմութիւն մը պիտի պատմեմ, բայց սպա-
սէ մինչև գամ»: Օր մը հովիւը լսեց թէ տղան մահա-
մերձ է: Ելաւ գնաց անոր ու ըսաւ, «Սամուէլ, դուն
ինծի խոստացար երգ մը երգել և պատմութիւն մը
պատմել դեռ չմեռած: Հիմա կը պատմե՞ս»: «Այո, պատ-
ուելի», պատասխանեց տղան. «Երբեակ և մի, մի և
երբեակ, ինծի համար Քրիստոս մեռաւ»: Ձեզի կ'ըսեմ,
բարեկամներ, ես աւելի կ'ընտրեմ ապուշ ըլլալ և զայս
գիտնալ քան ամէնէն կարող և ամէնէն իմաստուն մար-
դոց մին ըլլալ ու չհաւատալ թէ Յիսուս իմ տեղս և ին-
ծի համար մեռաւ Գողգոթայի խաչին վրայ: Այդ աւետա-
րանը շատ պարզ է և շատ զիւրիին է ըմբռնել: Ահա ես
խեղճ մեղաւոր եմ և Աստուած կ'ըսէ, «Այն անձը որ
մեղք կը գործէ, ան պիտի մեռնի»: Սակայն Աստուած
այնպէս սիրեց այդ մեղաւորը որ չուզեր անոր մա-
հը: Որդի մը ունէր և զայն երկինքէն Գողգոթա
զրկեց, որպէս զի խաչին վրայ մեռնի մեր մեղքը ջնջե-
լու համար: Հիմա կը հաւատամ ես, և մեղքերս կը ներ-
ուելն ու ես կը փրկուիմ: Կ'ուզէ՞ք դուք ալ փրկուել:
Յիսուսի արիւնը ձեզի համար թափուեցաւ: Ինք մեղքը
ջնջեց իր անձը զոհելով: Ինծի ի՞նչ պէտք է ընել որ
փրկուիմ: Հաւատալ: Ի՞նչպէս կրնայ հաւատալ փրկել
զիս: Յիսուս մեռաւ փրկելու համար: Իմ հաւատքս չէ
որ կը ջնջէ մեղքը: Իմ հաւատքս է որ կ'ընդունի Քրիս-
տոսն իբրև իմ փրկիչս: Անոր հաւատալով իսկոյն կը
գիտնամ թէ հազար ինը հարիւր տարի առաջ իր արիւնը
թափեց ու մեռաւ ինծի յաւիտենական կեանք տալու
համար: Ի՞նչպէս կրնամ գիտնալ թէ կրնամ հիմա փրկ-
ուել: Այս հարցումը կ'ընեն հայրեր, մայրեր և զա-

ւակներ: Իմ պատասխանս ամէնուզ ալ սա է. Իսկոյն կը գիտնաք, եթէ հաւատաք թէ ինք ձեր տեղը մեռաւ և ձեզի գրկեց պատգամը: Անգամ մը տիկին մը եկաւ ինծի ու հարցուց. «Կը բացատրէ՞ք ինծի թէ ի՞նչ կ'ուզէք ըսել, երբ կ'ըսէք թէ գիտէք որ փրկուած էք: Ես եկեղեցւոյ անդամ եմ և կը սիրեմ Փրկիչը, բայց չեմ գիտեր թէ փրկուած եմ:» «Եկուր,» ըսի, «բայ Սբ. Գիրքդ և կարդա Յովն. Ե. 24 համարը:» Բացաւ ու կարդաց. «Ճշմարիտ ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի թէ Ան որ իմ խօսքս մտիկ կ'ընէ, և կը հաւատայ անոր որ զիս զրուկեց, յաւիտենական կեանք ունի,» — «ունի, ոչ թէ կը յուսայ,» կրկնեցի: Տիկինն ինծի դարձաւ արցունքոտ և մէջէն ժպտելով և ըսաւ, «Այս է յաւիտենական կեանք ունենալը:» «Հիմա փրկուած էք,» հարցուցի: «Այո:» «Ի՞նչպէս գիտէք:» «Վասն զի այդպէս ըսի, այդպէս կը գիտնամ:» Ես ալ ընթերցողներուս կ'ըսեմ Տէրով անունով թէ կրնաք հիմա փրկուիլ, և թէ յանցաւոր էք — եթէ ոչինչ ունիք Աստուծոյ տարու — վասն զի ինք եկաւ ազքատներուն աւետարան քարոզելու: Չեղմէ ոմանք կ'ըսեն, «Մէկ երկու շաբաթ ապաշխարելու չե՞մ — ջանալու չե՞մ որ մեղքիս մէկ մասը մաքրուի և յետոյ երթամ Տէրով: Երբ տեսնէ թէ կը փափաքիմ աւելի մաքուր ըլլալ, աւելի պիտի դիւրանայ:» Բարեկամներ, չէք կրնար դուք ձեզ մաքրել: Ինք կ'ուզէ առնել ձեզ ճիշտ ինչպէս որ էք:

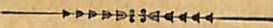
Անգղիոյ հանքագործական մէկ գաւառին մէջ օր մը հսկայ հանքագործ մը եկաւ ինծի և ըսաւ իր գաւառաբարբառով. «Գիտե՞ս ինչո՞ւ ժողովի եկայ այս իրիկուն:» «Ոչ» ըսի: Այսինչ մարդը (տուաւ անունն ալ մարդուն, որ գաւառին ամէնէն չար ու անզգամ սրիկաներէն էր և հանրածանօթ) ժողովի եկաւ և ըսաւ թէ չիտակ չես քարոզեր: Միայն կը քարոզես Քրիստոսի սէրը և ոչ ու-

րիչ բան: Կ'ըսէ թէ այդ չբաւեր խման հանքագործներուն համար: Պէտք է որ անդունդի մը վերեւ ցնցես զանոնք: Եւ կ'ըսէ թէ ա՛լ պիտի չգայ:» Մարդը կը խորհէր թէ ես դժոխքի վրայ չեմ քարոզեր: Նայեցէք, բարեկամներ, ես յաւիտենական դատապարտութեան կը հաւատամ. կը հաւատամ անյատակ անդունդին, անչէջ հուրին, անմեռ սրդին: Բայց կը հաւատամ թէ անդունդին մինչեւ յատակը ազդող մագնիսը Յիսուսի սէրն է: Չյուսացի այլեւս տեսնել հանքագործը, բայց եկաւ հետեւեալ իրիկուն, անլուայ դէմքով, ուղղակի հանքէն, գործաւորական իր հագուստով: Խման այս մարդը աղայոց յատուկ նստարանի մը վրայ նստաւ և ինծի այնչափ մօտ որչափ կարելի էր: Քարոզս սէր էր ծայրէ ծայր: Մտիկ ըբաւ նախ ուշի ուշով, յետոյ տեսայ թէ աչքերը կը սրբէր իր կոշտ հագուստին թեղանիքով: Մտերմական տեսակցութեան սրահին մէջ անոր շուրջ հաւաքուեցան ազօթող հանքագործներէն ոմանք և քիչ յետոյ ազազակեց, «Ով Տէր, զիս փրկէ, կորսուած եմ. Յիսուս, սղորմէ ինծի:» Եւ մարդը փրկուած մեկնեցաւ նոյն իրիկուն: Անոր կիսն անձամբ ինծի պատմեց ինչ որ եղաւ, երբ ամուսինը տուն հասաւ: Պզտիկները լսելով անոր ոտնաձայնը՝ իրենց մօր քով վազեցին սարսափահար: Մարդը բացաւ դուռը կատարեալ փափկութեամբ, մինչդեռ սովոր էր ուժգին հրել զայն: Բարեկամներ, երբ մարդ դարձի գայ, տարբերութիւնը կը տեսնուի մինչեւ իսկ դուռ բանալու և գոցելու ձեւին մէջ: Երբ տուն հասաւ և տեսաւ տղաքն անուղղով իրենց մօր քով ապաստանած, ծոկով վեր առաւ ամէնէն փոքր աղջիկը, գիտեց զայն արտասուալից աչքերով ու, «Յասմիկ, Յասմիկ, Աստուած հայրդ տունը զրկեց քու քովդ,» ըսելով համբուրեց զայն: Վեր առաւ ուրիշ մը, և ուրիշ մը, և ուրիշ մը, «Աստուած հայրդ տունը զրկեց,»

ըսելով և համբուրելով: Ապա եկաւ իր կնոջ և անոր պարանոցին վրայ ինկաւ, «Մի լար, կնիկ, մի լար. Աստուած ամուսինդ տուն զրկեց վերջապէս, մի լար,» ըսելով: Իսկ կինը անոր պարանոցին վրայ իյնալով լացաւ միայն: Յետոյ մարդը դարձաւ և ըսաւ, «Սբ. Գիրք ունի՞ք տան մէջ:» Չունէին այդպիսի բան: «Էհ, եթէ չունինք, աղօթելու ենք:» Ծունկի վրայ եկան ամէնն ալ և բոլորը գոր կրցաւ ըսել՝ սա է.

«Բարի Յիսուս հեզ, խոնարհ,
Նայէ զաւկիդ վերէն վար,
Գըթա իր պարզմտութեան —
Գու օրհնեալ անուանդ համար: Ամէն:»

Պարզ աղօթք մը, բայց Աստուած պատասխանեց: Յետոյ բարեկամ մը եկաւ ինծի ու ըսաւ, «Բարի լուր ունիմ քեզի համար: Այսինչ մարդը (յիշելով հանքագործին անունը) աւետարան կը քարոզէ ամէն տեղ — հանքերուն մէջ, հանքերէն դուրս, և կ'աշխատի ամէն մարդ Տէր Յիսուս Քրիստոսի առաջնորդել:» Ով ընթերցող (մայր, հայր և զաւակ), չե՞ս ուզեր հաւատալ աւետարանին հիմա, չե՞ս ուզեր սպաւինիլ կատարուած այդ գործին, չե՞ս ուզեր թողուլ քու գործերդ ու ձիւզերդ և Փրկչին սպաւինիլ ձիշտ պղտիկ տղու նման: Աստուած օրհնէ ձեզ ամէնդ ալ Յիսուս Քրիստոսի անուան համար: Ամէն:

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՊԱՏԱՐԱԳԸ

Բնաբանս է Ա. Կոր. Ե. 3 համարին մէկ մասը. «Քրիստոս մեր մեղքերուն համար մեռաւ զիրքերուն ըսածին համեմատ:» Քանի մը տարի առաջ օր մը պիտի քարոզէի Իրլանտական քաղաքի մը մէջ: Ամէն կողմ ազդ փակցուեցաւ պատերուն վրայ: Ազդին տակ Սբ. Գրոց համար մը կար որ ուշադրութիւնս գրաւեց և էր, «Քրիստոս մեր մեղքերուն համար մեռաւ:» Շատ անգամ կարգացած էի, բայց կարծես նոր լոյսի մը մէջ տեսայ զայն: Եւ լոյսը շողաց հողիիս մէջ որպէս երբեք չէր եղած: «Քրիստոս իմ մեղքերուս համար մեռաւ:» Երանի թէ ամէն ոք այսպէս կարդայ զայն, և այսպէս կրկնէ իւրովի, մինչ կը կարդայ այս քարոզը: Երանի թէ ամէն ընթերցող զգայ և ըսէ, «Իմ մեղքերուս համար մեռաւ Քրիստոս:» Շատ անգամ խորհած եմ թէ, եթէ միայն կարող ըլլայի զայս իրապէս զգացնել մարդոց, պատշաճ կերպով պատմել անոր մահուան պատմութիւնը, միայն մէկ քարոզ պիտի տայի, աշխարհի մէջ վեր վար չըջելով՝ միայն զայս պիտի պատմէի: Չեմ գիտեր ուրիշ բան մը, որ ասոր չափ փշրէ աշխարհի կարծր սիրտը, եթէ պատշաճապէս պատմուի կրկնելու և այրելու և զգան անոնք: Գիտեմ թէ փշրեց իմ սիրտս, և շատ անգամ խորհած եմ թէ, եթէ կարենայի պատմել զայն, ինչպէս արժան է պատմել, աշխարհի ամէնէն երջանիկ մարդը պիտի ըլլայի: Չեմ կարծեր թէ ցարդ պատմուած է երբեք: Չեմ կարծեր թէ ծնած է այն մարդը որ կարող է զայն պատմել արժանապէս: Չեմ կարծեր թէ երկնից հրեշտակները կարող են պատմել: Մարդիկ

երբեմն կ'ըսեն թէ չափազանց ծանրացած ենք Սբ. Գրոց պատկերներուն վրայ: Բայց պատմութիւն մը կայ, որու վրայ չափազանց ծանրանալ անհնար է, և այն՝ Յիսուսի մահն է: Ոչ ոք ըստ արժանւոյն պատմած է զայն, ոչ ոք յաջողած է իրական, կ'նշողանի գոյներով նկարել զայն: Կը հաւատամ թէ ամէն ընթերցողի սիրտ պիտի փշրուէր, եթէ կարենայի այդ պատմութիւնն իսկական իր ազդուութեամբ ներկայացնել: Կը յիշեմ թէ պատերազմի ժամանակ ի'նչպէս կ'առնէի թերթ մը, և ճակատամարտներու և կեանքի կորուստներու վրայ կարդալէ ետեւ մէկ կողմ կը նետէի՝ մոռնալով ճակատամարտներն ալ, սպանեալներն ալ: Բայց ռազմաբաշտ երթալէս և ճակատամարտներու ներկայ ըլլալէս ետեւ, երբ թերթ առնէի ու ընդհարումներու նկարագրութիւններ կարդայի, ամբողջ իրականութիւնն աչքերուս առջեւ կու դար: Կը լսէի մարդոց մահուան հռդիւնները և ողբազին լացերը մայրերու համար, անոնց աղեկէզ աղերսները ջուրի համար: Ամբողջ բանն իրական էր, և ամբողջ գժուարութիւնը սա է որ մարդոց մեծամասնութիւնը կը կարգան Սբ. Գրոց այս պատմութիւնը և չեն իրապէս պատկերացներ զայն իրենց մտքին ու սրտին առջեւ: Կը նկատեն զայն 1,900 տարուան հին պատմութիւն մը զոր տղայութեան է Վեր լսած են: Կը յիշեմ թէ օր մը 500 մղոն հեռու քաղաք մը գացի ժողովի մը համար, և երբ հոն հասայ, քարոզիչն ելաւ ու Քրիստոսի մահուան վրայ խօսեցաւ: Միաբէս ըսի թէ նոր բան մը տալու էր մեզի: Ասկայն երբ վերադարձայ այն տունը, ուր կը կենայի, երկու ծերունի ճամբորդներ նստած կը խօսակցէին նոյն քարոզիչն ու Քրիստոսի մահուան վրայ: Անոնց այտուրէն արցունք կը կաթկթէր և ղէպքին վրայ այնպէս կը խօսէին որպէս թէ Քրիստոսի մահը նոյն օր տեղի ունեցած ըլլար նոյն քաղաքին մէջ: Ես զիս յանդիմա-

նեցի և իմ անձէս ամչցայ որ այն ծերունիներն այնքան սիրով կը խօսէին այս ղէպքին վրայ, իսկ ես թեթեւօրէն միայն խորհած էի: Կը հաւատամ թէ, եթէ մենք արժանավայել կերպով ապրինք, ամէն օր և ամէն ժամ թարմ պիտի երեւի Փրկչին մահը:

Նկատենք հիմա Քրիստոսի վերջին ժամերը Գողգոթա երթալէն առաջ: Գիտէք թէ կը սիրենք լսել մեր սիրելիներուն վերջին խօսքերը: Քանի մը շաբաթ առաջ, երբ գացած էի դիտել իմ երիցագոյն եղբորս անկենդան ղէմքը, անձկութեամբ հարցուցի թէ ի'նչ էին անոր վերջին խօսքերը: Պտըտեցայ այն վայրերը ուր սովոր էր շրջագայիլ և օրերով աշխատեցայ հաւաքել ինչ որ ըսած էր այս մարդուն և այն մարդուն և գուրգուրանքով ի գիր առի: Ինծի կը թուի թէ ամէն Քրիստոնեայ պարտաւոր է խաչին շուրջ դեգերիլ և մեր Փրկչին սիրոյ խօսքերն հաւաքել և իբրև դանձ պահել ու յարգել: Ուստի կ'ուզեմ որ հիմա 1900 տարի ետ երթանք: Մոռնանք թէ այս քաղաքին մէջ կ'ապրինք: Ետ երթանք և երեւակայենք մեզ Պաղեստինու Երուսաղէմի մէջ: Երեւակայենք թէ Երուսաղէմի փողոցներուն մէջ կը շրջինք: Հինգշաբթի է, կէսօրէ վերջ: Տասներեք հոգի կը տեսնենք որ փողոցն ի վար կու գան: Ամէն աչք անոնց վրայ է: Տղայք իրենց աչքերը տնկած են անոնց վրայ: Սյրեր, կիներ ու պղտիկներ տուներէն դուրս կը վազեն, որպէս զի տեսնեն զանոնք: Մենք օտարականներս կը հարցնենք թէ այս մարդիկն ո՞վ են և մեզի կ'ըսեն, «Ձէ՞ք գիտեր» սա՛ Գալիլեացի մարգարէն է և միւսներն անոր առաքեալները Կաթառնայում քաղաքէն»: Չարմացմամբ կը նայինք անոնց: Լսած ենք թէ ան տեսութիւն կու տայ կոյրերուն, բժշկութիւն՝ բորտոններուն, հաց՝ անօթիներուն և յարութիւն՝ մեռելներուն: Ամբողջ երկիրը

լեցուած է անոր համբաւով, և հետաքրքրութենէ չարժեալ կ'երթանք պզտիկ խմբակին ետեւէն: Կ'անցնին նեղ փողոցներէն, և կու գան հասարակ երեւութով տուն մը ու ներս մտնելով սանդուխէ մը վեր կ'ելլեն: Մենք ալ վեր կ'ելլենք և ահա կը գտնենք զանոնք հիւրանոցի մը մէջ, Մեծ Մարգարէն տասներկուքին հետ բազմած: Կ'իմանանք թէ սաստիկ տխուր է: Քիչ յետոյ պիտի խմէ դառն գաւաթը, մահ պիտի ճաշակէ իւրաքանչիւր մարդու համար, իր անմեղ արիւնը պիտի թափէ մեղաւորներու համար, արգարը անարդարներուն տեղ, և սաստիկ տրտում է: Հոգին խռով է, և այն սեզանին վրայ կը յայտնէ վերջապէս իր սրտին զաղանիքը, և կը պատմէ թէ նոյն գիշեր իսկ պիտի մատնուի իրենցմէ մէկուն ձեռամբ: Առաքեալներն իւրարու կը նային, և մին կ'ըսէ, «Տէր, միթէ ե՞ս եմ»: «Ոչ»: Ուրիշ մը կը հարցնէ, «Տէր, միթէ ե՞ս եմ»: «Ոչ»: Հարցումները կը կրկնուին մինչև Յուդայի կուգայ կարգը: Եւ այդ անսիրտ մատնիչը, Սատանան որ արդէն իսկ քահանայապետին գացած էր, կը դառնայ ու կը հարցնէ, «Միթէ ես եմ»: Եւ Տէրը կ'ըսէ, «Դուն կ'ըսես, և ինչ որ պիտի ընես՝ շուտով ըրէ»: Այս պատասխանը փշրելու էր անոր սև սիրտը, բայց ոչ: Ելաւ գնաց ան: Լսեցէք անոր ոտնաձայնը, մինչ կ'իջնէ սանդուխէն և կ'աներեւութանայ խօս խաւարին մէջ: Կ'ըսուի թէ ամէնէն մութ գիշերն էր որ երբեք տեսնուած է աշխարհի վրայ: Նոյն գիշեր Որդին մարդոյ պիտի մատնուէր մարդու ձեռամբ: Գնաց ուղղակի Սանտորիոն, քահանայապետներուն, ու ծախեց զայն — ծախեց շատ աժան, բարեկամներ—ծախեց իբր 15-20 տողարի: Քանի՞ քանիներ հիմա կը ծախեն զայն նոյնքան աժան — կը ծախեն երգի մը համար: Չեն ուզեր զայն: Անցեալ օր կին մը ինծի ըսաւ. «Չեմ ուզեր զայն, չեմ

ընդունիր իբրև պարգև»: Իր իսկ բերնով ըսաւ թէ աւելի կ'ընտրէ դժոխք երթալ քան երկինք: Ո՛հ, ի՛նչ սիրտ: Կը յուսամ թէ, եթէ ընթերցողներուս մէջ այսչափ կարծրասիրտ մէկը կայ, պիտի կակղանայ այսօր: Սակայն մինչ Յուդա դուրսը կը ծախէ իր Տէրը, Յիսուս քաղցր խօսքեր կը խօսի իր աշակերտներուն: Ի՛նչ սրտաշարժ հրաժեշտ: Երեք տարի ընկերացած էր այդ խմբակին: Անոնք օրհնեալ Տէրոջ հետ քալած և զարմանալի այն առակները լսած էին: Տեսած էին որ մեռեալներ կը կենդանացնէ, խուլեր, համբեր և կոյրեր կը բժշկէ: Երեք տարի անոր հետ ապրած էին և հիմա պիտի բաժնուէին պահ մը: Այդ առիթով ըսաւ յիշատակելի սա խօսքը. «Ձեր սիրտը չխռովի»: »

Հիմա առանձին են: Մատնիչը գնաց: «Աստուծոյ հաւատացիք, ինծի ալ հաւատացէք: Իմ հօրս տունը շատ բնակարաններ կան, ապա թէ ո՛չ՝ ես ձեզի պիտի ըսէի. Կ'երթամ ու ձեզի տեղ կը պատրաստեմ»: Ահա Տէրը խաւար այն ժամուն, դառն, գերազանցօրէն դառն այն ժամուն, կը ջանայ խրախուսել ու մխիթարել պզտիկ խմբակը: Եւ ապա կը մատուցանէ սքանչելի այն աղօթքը որ արձանագրուած է Յովնանու տասներեօթներորդ գլխուն մէջ: Ամբողջ իր սիրտը թափեց Աստուծոյ առջև աղօթքով: Ոչ միայն իր աշակերտներուն համար սրտնք ամուր կեցած էին իր քով, այլ և իր թշնամիներուն համար աղօթեց: Յետոյ ըսաւ, «Իմ մեկնումի ժամս հասաւ»: Եւ ապա իր շուրջ ժողովեց տասներմէկը, և տունէն մեկնելով անցան Երուսաղէմի փողոցներէն, դուրս ելան արևելեան դռնէն, գացին Յովսափատու հովիտը և անկէ Գեթսեմանի պարտէզը: Հոն իր հետ առաւ Պետրոսը, Յակոբոսն ու Յովնանէսը, և քիչ մը եւս յառաջացաւ, ապա անոնցմէ ևս բաժնուեցաւ իբր քարընկէց մը և ծուռկի վրայ գալով սկսաւ աղօթել:

Կրնաք լսել զինք պարտէզին մէջ այդ ցուրտ գիշերը , լսել անոր աղերսագին աղաղակը . « Հայր , թող այս գաւաթը ինձմէ անցնի , բայց ոչ թէ ինչպէս ես կ'ուզեմ , հապա ինչպէս դուն կ'ուզես » : Տագնապի ազօթք էր այս , և իր քրտինքը արեան մեծ կաթիլներու պէս էր : Ոհ , Աստուծոյ Որդւոյն այդ գիշերուան տագնապը ֆիզիքական տագնապ չէր սոսկ , այլ մտային աւելի մեծ տագնապ մը , վասն զի անոր վրայ էր ամբողջ աշխարհի մեղքը : Ինք անձամբ կրեց բովանդակ աշխարհի մեղքը : Հայր Աստուած մէկզի դարձուց իր երեսը , վասն զի անկարող էր մեղքի վրայ նայիլ : Հայրն ստիպուեցաւ իր երեան այլուր ուղղել : Ձէր կրնար գաւաթը մէկ կողմ տանիլ , այլ ստիպուած էր թողուլ որ մինչև մրուրը քամէ ձեզի և ինծի համար : Պետրոս , Յակոբոս ու Յովհաննէս քնացան : Չկրցան մէկ ժամ իսկ արթուն մնալ անոր հետ : Այսպէս մինչ ասոնք կը քնանային և Քրիստոս ազօթքով կը մաքառէր , խումբ մը մարդիկ երեւցան : Անոնք լապտերներով ու ջահերով կու գային , որպէս թէ մէկը փնտոելու համար : Քրիստոս զիտէր թէ զո՞վ կը փնտոէին : Արթնցուց իր աշակերտները և այն խումբին քով երթալով հարցուց , « Չո՞վ կը փնտոէք » : Պատասխանեցին անոնք , « Յիսուս Նազովրեցին » : Յիսուս ըսաւ , « Ես եմ » : Բայց անոր կերպարանը խորհրդաւոր և դէմքը զարմանալի այնպիսի բան մը ունէին որ մարդիկը զարնուրեցան : Դողացին ու մեռեալի պէս գետին ինկան և չկրցան անոր զպչիլ : Յայնժամ խմբակին մէջէն ելելով յառաջ անցաւ Յուդա : Չենք գիտեր ինչպէս մօտեցաւ ու համբուրեց Տէրը : Ոհ , այս ի՞նչ դաս է դաւանող Քրիստոնեաներու համար : Յուդա Յիսուսը համբուրելու աստիճան մօտեցաւ անոր և սակայն դժոխք գնաց : Մարդոց մեծագոյն յայտարարութիւններէն պիտի չճանչնաք թէ իրենք ճշմարիտ մարդիկ են :

Այդպիսիներ չեն գրաւեր միշտ ամենաբարձր , այլ երբեմն ամենացած զիրք : Յուդա առաջ անցաւ ու իր խոստումը կատարեց : Քրիստոս դարձաւ անոր ու ըսաւ , « Յուդա , համբուրելով կը մատնես Որդին մարդոց » : Կըրնար ըսել , « Կը դաւանիս թէ իմ աշակերտս ես , և համբոյրով կը մատնես զիս » : Կրնար հարցնել անոր . « Ի՞նչ ըրի որ կը մատնես զիս : Երբեք անագնիւ եղա՞յ , երբեք անհաւատարիմ եղա՞յ : Երբեք խաբեցի՞ քեզ , երբեք մատնեցի՞ քեզ : Ինչո՞ւ , Յուդա , այսպէս կը վարուիս ինծի հետ » : Այլ սոսկ ըսաւ , « Համբուրելով կը մատնես Տէրը » : « Ի՞նչ է որ ըրիր՝ յանձն առնելով քու Տէրը մատնել համբուրելով » : Ապա մարդիկը բռնեցին Յիսուսը և այն անմեղ ձեռքերը որ կը բարձրանային մարդիկ օրհնելու համար , որ հաց կը բերէին անօթիներուն , որ կը զպչէին բորոտներուն ու կը մաքրէին զանոնք , որ կը զպչէին կոշիկներուն ու տեսնել կու տային անոնց , որ խուլ ականջներու և սիրտերու կը զպչէին և լսել ու զգալ կու տային անոնց — այո , այն անմեղ ձեռքերը որ կը բարձրանային մարդիկ օրհնելու համար՝ բռնեցին ու կապեցին : Եւ ինք չզիմազորեց : Իր անձը տուաւ իբր կամուր պատարագ և հնազանդեցաւ անոնց կամքին : Կապելէ ետեւ ճամբայ ելան՝ անոր հետ քաղաք վերադառնալ : Առին տարին Աննայի , Կայիափա քահանայապետին աներոջ : Եւ Սանետրիոնը , փոխանակ մինչև առաւօտ սպասելու , փութով գումարեցաւ : Անոր արեան այնքան ծարաւի էին որ քանի մը ժամ իսկ չկրցան սպասել : Տարին զայն Սանետրիոնի ատեանը , ուր հաւաքուած էր ազգին աւագանին : Նոյն գիշեր ներկայ էին հոն եօթանասուն անդամներ , իրարու ետեւէ եկան և բազմեցան անոնք , և Կայիափա անցաւ սեղանին գլուխը : Հանդիսապէս բացուեցաւ ազգին բարձրագոյն ատեանը և հրամայուեցաւ որ վկաները գան

ու Յիսուսի դէմ վկայութիւն տան : Ուէ վկայութիւն հաստատելու համար , օրէնքը կը պահանջէր որ երկու մարդիկ միաբանին : Գտան վերջապէս երկու սուտ վկայ որ եկան ու երգում ըրին թէ իրենք լսեցին երբ սուրբ տաճարին դէմ խօսեցաւ և ըսաւ թէ քանդեցէք զայն և երեք օրէն կը վերականգնեմ : Ապա հարցաքննուելով ըսաւ , «Աբրահամի ըլլալէն առաջ եմ ես :» Աւելի ևս հարցաքննեցին զինք , բայց բառ մը չխօսեցաւ : Վերջապէս Կայիափա իր ձայնը վերցուց ու ըսաւ , «Կենդանի Աստուծով քեզ կ'երգմնցնեմ որ մեզի ըսես , թէ դո՛ւն ես Քրիստոս Որդին Աստուծոյ :» Եւ Յիսուս ըսաւ անոր , «Դուն ըսիր , բայց կ'ըսեմ ձեզի , Ասկէ ետև պիտի տեսնէք Որդին մարդոց Զօրութեան աջ կողմը նստած , ու երկինքի ամպերուն վրայ եկած :» Իսկոյն Կայիափա պատուեց իր հանդերձները և ըսաւ , «Հայնոյութիւն ըրաւ . ալ ի՞նչ պէտք են մեզի վկաներ . ահա հիմա լսեցիք անոր հայնոյութիւնը :» Ապա փութով սա հարցումն ուղղեց . «Ձեզի ի՞նչպէս կ'երևնայ :» Անոնք ալ իրենց կարծիքը տուին , «Մահապարտ է ,» պատասխանելով : Այս դատավճիռն ի՞նչպէս թնդաց այն դատարահին մէջ : Հինգշաբթի գիշեր էր , թերեւս կէսգիշեր : Բնակիչներէն շատեր պառկած էին և մինչև առաւօտ չիմացուեցաւ իրողութիւնը : Հետեւեալ օր նշանաւոր տօնի օր էր : Երկրին ամէն կողմերէն մարդիկ եկած էին , ամբողջ քաղաքը լեցուած էր : Թերեւս հոն էր Զաքէոս Երիքովէ , և շատեր թերեւս՝ որոնցմէ զեւեր հանած էր : Հոն էր կոյր Բարտիմէոս , ոչ ևս կոյր , և Սամարացի այն կինը , որու հետ խօսակցեցաւ Քրիստոս Սուքարի աղբիւրին քով : Անտարակոյս հարիւրաւորներ կային հոն , որոնք պիտի չըլլային հոն , եթէ Յիսուս չըլլար : Պիտի պաշտպանէին ասոնք Յիսուսը անոր կարօտութեան ժամուն : Եւ Պետրոս — որ հարկաւ հոն էր —

զօրավիզ պիտի ըլլա՞ր : Դեռ քանի մը օր առաջ հրապարակաւ խոստացած էր ցվերջ հաւատարիմ մնալ Տէրոջ : «Թէև քեզի հետ մեռնելու ալ ըլլամ , բնաւ քեզ պիտի չուրանամ ,» ըսած էր : Գոնէ Պետրոս բարոյական քաջութիւն պիտի չունենա՞ր մարդոց առջև կանգնելու և զայն դաւանելու : Աւա՛ղ , ոչ : Այդ նոյն գիշեր իսկ , մինչդեռ Յիսուս ատենանին առջև էր , Պետրոս ուրացաւ զայն՝ հայնոյելով , և երգում ըրաւ թէ բնաւ չձանչնար զայն : Կը թուէր թէ ոչ ոք կար զայն պաշտպանող , ոչ ոք անոր օգնող : Անօգնական կը մնար թշնամիին ձեռաց մէջ : Հետեւեալ առաւօտ կանուխ , չենք գիտեր ո՛ր ժամուն , եկան կուսակալին մարդիկը և կապելով տարին զայն Պիղատոսի որ սպաննել տան Հռոմայեցիք մահավճիռ տալու իշխանութիւն տուած չէին Հրէից : Ասոնք չէին կրնար մարդ մը մահուան մատնել առանց անոնց հաւանութեան : Ուստի բերին Յիսուսը Պիղատոսի : Պիղատոս բնաւ այսպիսի անձ մը ունեցած չէր իր առջև : Շատեր դատապարտած էր մահուան , բայց ոչ այսպիսի մէկը : Շատ անգամ լսած էր այս Գալիլեացիին վրայ : Վաղուց լսած էր անոր համբաւը , տարօրինակ լուրեր առած էր Բեթլէհէմէ : Թերեւս տեսած իսկ էր Քրիստոսը և խօսած անոր հետ : Շատ հաւանական է , և իր հետաքրքրութիւնն ալ շարժած էր բազմաթիւ այն զրոյցներուն պատճառով զորս կը լսէր իր հպատակներէն : Եւ ահա այս անգամ երկու ժամ Քրիստոսի հետ մնաց : Վերջապէս , զայն քննելէ ետեւ , դուրս գալով ըսաւ , «Ես յանցանք մը չեմ գտներ անոր վրայ :» Սակայն խուժանն աղաղակեց , «Եթէ ատիկա արձակես , Կայսրին բարեկամը չես :» Գիտէին անոնք թէ այս պիտի զգուէր անոր յաջող կառավարիչ ըլլալու փոյթն ու փառասիրութիւնը : Եւ սկսան փաստաբանել թէ կարելի չէ հանդուրժել Հռոմէական պետութեան հակառակորդի մը , և թէ Պիղա-

տոսի պարտականութիւնն է հուածել ապստամբութեան նմանող ամէն շարժում: «Եթէ զայն չդատապարտես, Կայսրին բարեկամը չես»: Այս ազազակը թողաց անոր ականջներուն մէջ, մինչ խուժանը կը պնդէր թէ Քրիստոս ապստամբ է, կ'ուզէ երկրին մէջ ապստամբութիւն յարուցանել և իր բարեկամները կ'ուզեն թագաւոր ընել զինք: Անոնք իրենց ազազակները բարձրացուցին և վերջացուցին սա յանկերգով, «Իուն Կայսրին բարեկամը չես: Մենք պիտի տեղեկագրենք Հոռն և դուն պիտի կորսնցնես պաշտօնդ»: Խն'զճ Պիղատոս: Ամուր մնալու բարոյական քաջութիւն չունեցաւ: Ուստի ըսաւ, «Գալիլեացի՞ է այս Յիսուսը»: Այո, պատասխանեցին աւոնք, Նազարէթի մէջ մեծցաւ, բայց Գալիլեայի մէջ կը բնակէր: Ուստի Պիղատոս Հերովդէսի զրկեց զայն:

Կրնաք հիմա զիտել ամբողջը, մինչ քաղաքին մէջէն կը յտաջանայ Գալիլեայի կառավարչին երթալու համար: Երբ կառավարիչը տեսաւ Յիսուսը, հաւանօրէն կարծեց թէ Յովհաննէսն է զոր սպանած էր և թէ յարութիւն առած է, և հետաքրքրուեցաւ տեսնել զայն: Բայց երբ իմացաւ թէ ո՛վ էր իրապէս, հանեց նետուած քանի մը հանդերձներ, որոնք հաւանօրէն անոնց թագաւորներէն մէկուն հագածներն էին, հագցուց անոր և արձամարձանքով մասնանիչ ընելով զայն՝ ըսաւ, «Ողջոյն, թագաւոր Հրէից»: Ապա ծածկեցին անոր աչքերը և գլխուն զարնելով ըսին ծաղրանքով, «Իուն մարգարէ ես, ըսէ թէ ո՛վ քեզի զարկաւ»: Ոմանք թքին անոր վրայ և ամէն տեսակ նախատինք ըրին: Այո, բարեկամներ, թքին անոր վրայ: Իբցուք թէ Անզղիոյ գահաժառանգ իշխանն այս երկիրը գար և մարդ մը ելլէր թքնէր անոր վրայ: Ամբողջ Եւրոպա տակնուվրայ կ'ըլլար: Սակայն երբ Որդին մարդոյ աշխարհ եկաւ, անոր վրայ թքին և ոչ ոք ձայն բարձրացուց ասոր դէմ: Սա-

կայն բոլոր այս անպատուութիւնն ընելով հանդերձ արիւնարբու այն Հերովդէսը, որ Յովհաննէսն սպաննեց, մերժեց սպաննել զՅիսուսու ետ Պիղատոսի զրկեց: Ամբոսն հիմա ստուարացած էր: Ամբողջ քաղաքն յուզուած է: Ամէն ոք կը խօսի թէ ի՛նչպէս Գալիլեացի մարգարէն Սանհարթոնի առջև բերուեցաւ և իբրև հայհոյիչ դատապարտուելով պիտի մեռնի խաչի սոսկալի մահուամբ: Ամբողջ հարցաքննութեան միջոցին բարեկամներէն ոչ մին պաշտպանեց զայն: Ամէնն ալ լքեցին զինք: Այն նոյն մարդիկը որ քանի մը օր առաջ «Ովսաննա Որդոյ Դաւթի», կ'ազազակէին բարձրաձայն, մինչ երուսաղէմ կը մտնէր, հիմա կը ձգեն, «Վերցուր ատիկա, խաչը հանէ»: Եւ բերին զայն դարձեալ Պիղատոսի: Անտարակոյս անոր տան չուրջ ալ խուժան մը հաւաքուած էր: Այդ Հրեաները գրգռել շատ դժուար չէր: Անոնք զիւրաւ բորբոքեցան, և ամբողջ քաղաքը զրրոցեցաւ: Կ'ազազակեն անոնք — ծարաւի արեան: Պիղատոս տակաւին կը ջանայ ազատել զայն: Խիղճը կը պատուիրէ անոր արձակել Քրիստոսը: Կինն ալ գիր մը կը զրկէ անոր՝ ըսելով, «Իուն այն արգարին հետ բան մը չունե՞նաս, վասն զի այսօր երազիս մէջ շատ դիպուածներ անցան զլիւստ անոր համար»: Փորձեց արձակել զայն, բայց ուզեց երկու կողմն ալ գոհացնել: Վերջապէս ըսաւ, «Մրազիւր մը ունիմ որ կարծեմ պիտի յաջողի»: Սովորութիւն մը կար, զիտէք, որով կառավարչին տօնին օրը բանտարկեալ մը կ'արձակուէր: Ըսաւ մտովի, «Ամէնէն ստորին, ամէնէն անտիրա մարգասպան աւազակը կ'առնեմ և այս մաքուր մարդուն հետ ներկայացնելով կը հարցնեմ թէ երկուքէն ո՞րք կ'ուզեն որ արձակեմ»: Սակայն քահանայապետներն իմացան թէ ի՛նչ պիտի ընէ, և ամբողջին մէջ շրջելով խօսեցան ու գրգռեցին մարդոց զգացումները: Պիղատոս

կը խորհէր թէ պիտի ազատի զայն մահուան մասնելու անաւոր պատասխանատուութենէն։ Մտքի առջեւ բերէք կառավարչատան շուրջ խոնուած բաղմութիւնը։ Դիտեցէք մինչ զինուորները կը բերեն մարդ մը, որու ձեռաց մասներէն իր նմաններուն արիւնը կը կաթկթի, և ուրիշ մը որ ամբողջ իր կեանքին մէջ հիւանդ բուժած, կեանք տուած ու բարիք գործած է։ «Ասոնցմէ ո՞րը արձակեմ ձեզի»։ Անոնք իրենց ձայները կը բարձրացնեն — ամբողջ խուժանին ձայնն է — «Բարաբրան, Բարաբրան, Բարաբրան»։ Խեղճ կուսակալն յուսախար ըլլալով գոչեց, «Հապա ի՞նչ ընեմ Յիսուսը»։ «Թող խաչուի», պատասխանեց ամէն ձայն, և ազազակը նոյն օր թնդաց Երուսաղէմի փողոցներուն մէջ։

«Վերցուր այս ապականիչը—չենք ուզեր։ Խաչը հանէ»։ Պիղատոս դարձաւ և իր ձեռքերը լուաց ջրով ու ըսաւ, «Են այդ արդարին արիւնէն անպարտ եմ»։ Ով ողորմելի, կոյր, խաբուող մարդ։ Խորհեցաւ թէ կրցաւ իր ձեռքերը լուալ այդ անօրէն որոշումէն։ Ի՞նչ սխալ էրք այդ խօսքն ըսաւ, անոնք ազազակեցին։ «Անոր արիւնը մեր վրայ ու մեր սրբիներուն վրայ ըլլայ»։ Երանի թէ ազազակէին, «Անոր արիւնը մեր վրայ և մեր զաւակներուն վրայ ըլլայ փրկելու համար»։ Բայց այսպէս չէր ազազակը։ Եւ նայեցէք ի՞նչ պատիժ եկաւ այդ ազգին վրայ։ Երկնից չորս հովերուն արուեցան։ Եօթանասուն տարի յետոյ Տիտոս եկաւ ու պաշարեց Երուսաղէմ քաղաքը և գրեթէ, 1,100,000 հողի մեռան և 97,000 ալ գերի ծախուեցան։ Քաղաքը կործանեցաւ և Հրեայ ժողովուրդը 1800 տարի թափառական եղաւ։ Դառնանք Պիղատոսի։ Ան թողուց որ Յիսուս խարազանուի։ Տարիներէ ի վեր, բարեկամներ, Քրիստոնեայ էի ես, բայց չէի գիտեր թէ ի՞նչ է խարազանելու Հոռմէական սոփորութիւնը։ Բայց երբ հասկեցայ կամ սորվեցայ թէ իս-

կապէս ի՞նչ բան է այն, օրերով լացի և ծնրադրելով թողութիւն խնդրեցի՝ աւելի չսիրելուս համար զինք։ Այդ սովորութիւնն էր ձեռաց դասակներն ամուր իրարու կապելով ցիցի կամ սիւնի մը վրայ հաստատել, կրնակը մերկացնել և պողպատի սուր կտորներով հիւսուած մտրակով մը անոր վրայ հարուածներ իջեցնել։ Ով մեղաւորներ, բացէք Եսայի մարգարէին գիրքը և կարդացէք։ «Անիկա մեր մեղքերուն համար վիրաւորուեցաւ, և մեր անօրէնութիւններուն համար ծեծուեցաւ։ մեր խաղաղութեան պատիժը անոր վրայ եղաւ, և անոր վէրքերով մենք բժշկուեցանք»։ Ան ինձի համար վիրաւորուեցաւ։ Այո, անոր վէրքերով բժշկուեցայ ես։ Կաւ ըմբռնենք, չսքողենք բանը։ Երկնից Աստուածն է որ մեզի համար ծեծուեցաւ։ Տասնըհինգ վայրկեան հարուած հարուածի վրայ իջեցուցին այն անմեղ մարմնին վրայ։ Ով դուք որ կը մերժէք զինք, դուք որ զինք սիրելու պատճառ մը չէք տեսներ, դուք որ չէք կրնար ըմբռնել թէ ինչո՞ւ անոր կողմն անցնելու էք, ինչո՞ւ անոր դատը պաշտպանելու էք, մտածեցէք ասոր վրայ։ Ծեծելէ ետեւ, փոխանակ վէրքերը կապելու, իւզ և սպեղանի բերելու և անոնց վրայ թափելու, փոխանակ այսպէս ընելու, նետուած հանդերձներ հազցուցին անոր, փուչէ պսակ մը շինեցին և անզգամ մը անոր գլուխը դրաւ զայն։ Դիտէք, երբ Վիքթորիա թագուհին գահուն վրայ բազմէր, անոր գլուխը թագ մը կը դնէին ադամանդակու ու գոհարազարդ, որ 20 միլիոն տոլար արժողութիւն ունէր։ Իսկ հոս Աստուծոյ Որդւոյն գլուխը կը դնեն փուչէ պսակ մը, երկրի անէծքը, և ձեռքը կուտան թագաւորական մականի տեղ փայտ մը և կը ծաղրեն՝ գոչելով, «Ողջոյն, Թագաւոր Հրէից»։ Կը ծաղրեն ու կը նախատեն այն պատուական Քրիստոսը։ Վերջապէս ամբոխէն մէկը կ'առնէ Յիսուսի ձեռքէն եղէգը և

կ'իջեցնէ զայն անոր անպաշտպան զլիսուն վրայ և կը միտէ փուչերն անոր ուղեղին մէջ: Ոհ, ի՛նչ վարմունք Աստուծոյ Որդւոյն հանդէս: Եւ այն վէրքերը մեզի համար եղան: Չեզի և ինծի համար կրեց իր հարուածները: Կը տեսնէք արիւնը որ կը կաթկթի անոր անմեղ զլիսէն, այտերն ի վար և կուրծքին վրայ: Եւ ամէնը մեզի համար: Ո՛վ անհուն գութ Աստուածային: «Մեր մեղքերը իր մարմինովը խաչափայտին վրայ վերցուց:» Ահա կը հանեն ծաղրական ծիրանի վերարկուն և կը հագցնեն իր սեփական հագուստը, կը վերցնեն խաչը և կը դնեն ուսին: Ոսկեղօծ խաչ մը չէ, նման անոր զոր օրիորդներ կը կրեն իրենց վիզը, յգիւում փայտէ խաչ մը չէ ազամանդներով ու գոհարներով ծածկուած, այլ մեծ, կոշտ ու կարծր խաչ մը ախլափոյ շինուած: Ահա կը վերցնեն զայն ու կը դնեն ուսին վրայ: Խաչեր կը դնեն երկու աւազակի ալ վրայ որ պիտի տարուին խաչուիլ անոր հետ: Սասանան ուղեց Քրիստոսի անունը սեւցնել, ուստի կը կախուի ան երկու աւազակի միջեւ որոնց կրել կը տրուի իրենց խաչերը: Թէ ինչո՞ւ Յիսուսի խաչն անուեցաւ անոր ուսէն՝ քանի մը քայլ երթալէ ետեւ, կրնաք դիւրաւ երեւակայել: Չկրնար ուղիղ կայնիլ, բովանդակ աշխարհի մեղքերն Անոր վրայ դիզուած են. չկրնար ուղիղ կայնիլ, ո՛ւր կը մնայ քալել կուտակուած բեռան տակ: Տեսէք ի՛նչպէս կը կքի և կ'երերայ: Տեսէք, քիչ կը մնայ որ գետին իջնայ նուազած: Լեռնային ծանրութիւնը կը ճնշէ նոյն իսկ Աստուծոյ Որդին: Կ'առնեն խաչը անոր ուսէն և կը դնեն Սիմոն Կիւրենացիի վրայ: Հիմա, մեղաւորներ, նայեցէք և տեսէք ձեր Փրկիչը, Աստուծոյ Գառը, որ Գողգոթայի լեռը կ'երթայ մորթուելու տարուող ոչխարի նման: Գողգոթա կը տանին զայն՝ խաչելու և սպաննելու համար: Կը տեսնեմ զանոնք ճամբուն վրայ,

մինչ տաժանելի վերելքը կ'ընեն: Յիսուս Աստուծոյ կ'աղաղակէ աղօթքով, և կ'աղօթէ նոյն իսկ իր սպանիչներուն համար: Ահա բլրոյն գազաթը տարին, հասան: Գողգոթա է, գանկի բլուրը: Կ'առնեն կը պառկեցնեն զայն խաչին վրայ: Անդիէն զինուորները կու գան մուրճերով ու գամերով: Կը տեսնէք ի՛նչպէս կը բռնեն անոր ճապուկ թեւերը և կը ձգտեն ու սուր գամեր կը բեւեռեն այն օրհնեալ անմեղ ձեռքերուն մէջ: Կը լսէք մուրճը որ կ'իջնէ բեւեռին վրայ, և կը ծակին ձեռքերը, կ'արիւնին ու կը հաստատուին խաչին վրայ: Երկայն գամերով կը գամուին երկու ոտքերն ալ և Աստուած, Հօրը Որդին, կը գողգոթայ խաչին վրայ: Կը ծաղրեն, տեսէք, կը թքնեն խնդարով ու գոռարով, «Վերցուր զայն, ուրիշները ազատեց, թող ինքզինքն ալ ազատէ, եթէ ատիկա է Քրիստոս, Աստուծոյ ընտրեալը:» Ապա Հռոմայեցի զինուորները կը վերցնեն խաչը և կը կանգնեն երկնի ու երկրի միջեւ: Յիսուսի այն թեւերը դարձեալ տարածուած կը մնան օրհնելու համար: Մէրը զոր ունէր իր ծոցին մէջ՝ տարածուած պահեց անոր պատուական ձեռքերը, գամի պէտք չունէին անոնք: Կրնար խաչէն վար գալ, ձեռքի մէկ հարուածով կրնար երկնից բուր որ հրեշտակներն իր սպանիչներուն դէմ հրաւիրել կամ երկինքէն կրակ տեղացնել և անոնց ամէնն ալ սպաննել: Բայց ոչ. ինք ուղեց կախուիլ երկնի ու երկրի միջեւ, իր սցօք չնուաղեցաւ: «Ինչպէս Մովսէս անապատին մէջ օձը բարձրացուց, այնպէս պէտք է որ Որդին մարդոյ բարձրանայ: Որպէս զի ամէն ով որ անոր հաւատայ՝ չկորսուի, հապա յաւիտենական կեանք ունենայ:» Ոհ, մեղաւոր, Գողգոթա եկուր. նայէ այն Փրկչին, դիտէ զինք սա երկու աւազակներուն միջեւ, լսէ ա սուր աղաղակը — Կրա՞կ կ'ուզէ իջեցնել երկինքէն: Ոչ, ոչ: «Հայր, Հայր, թողութիւն տուր ատոնց

վասն զի չեն գիտեր ի՛նչ կ'ընեն :» Այո, կարծեմ Քրիստոս իր սրտէն ներեց հոն գտնուող ամէն անձի, նոյն իսկ անոնց որ բեւեռները զամեցին և անոնց որ իրենց գրուխները շարժելով զինք ծաղրեցին : Երկու աւագակներն անգամ նախատեցին զինք : Սակայն մին ի վերջոյ աղաղակեց, «Տէր, յիշէ զիս, երբ քու թագաւորութիւնովդ գաս :» Ով մեղաւոր, Քրիստոս յանդիմանեց զայն կամ լուռ մնաց : Ոչ, օրհնութիւն մը արտասանեց. «Դուն այսօր ինձի հետ դրախտին մէջ պիտի ըլլաս :» Այն չարագործը լոկ աղաղակեց և խըլուեցաւ դժոխքին եղբէն : Ով կորուսեալ հոգի, հիմա Յիսուսի աղաղակէ միայն, և ինք կը փրկէ քեզ : Չե՞ս ուզեր որ փրկէ քեզ : Ոհ, լսէ անոր շնորհալի խօսքը չարագործին ուղղուած. «Դուն այսօր դրախտին մէջ ինձի հետ պիտի ըլլաս :» Ի վերջոյ աղաղակեց, «Ծարաւ եմ :» Եւ լեզիով խառնուած քացախ տուին անոր, ու դարձեալ ծաղրեցին՝ ըսելով, «Ողջոյն, թագաւոր Հրէից, իջիր այդ խաչէն :» Բայց ինք համբերեց : Դարձեալ քացաւ իր շրթունքը, և կը լսենք խաչէն սա աղաղակը, «Հայր, քու ձեռքդ կ'աւանդեմ իմ հոգիս :» Հիմա կը մօտենայ վախճանը, և կ'աղաղակէ բարձր ձայնով, «Ամէն բան կատարուեցա՛ւ :» «Կատարուեցա՛ւ :» «Կատարուեցա՛ւ :»

Ուրախութեան ի՛նչ ստոսուռ անցաւ երկնից փողոցներէն : «Կատարուեցա՛ւ, կատարուեցա՛ւ,» կը գոչեն հրեշտակները՝ իրենց ոսկի քնարները զարնելով և երկնից զանգակները, եթէ կան, կը գոռացնեն այս աւետիսը. «Կատարուեցա՛ւ : Հիմա ամբողջ աշխարհ կրնայ փրկուիլ : Աստուածամարդուն գործն այսօր կատարուեցա՛ւ Գողգոթայի վրայ : Մարդուն կը մնայ միայն հաւատալ, և պիտի փրկուի :»

Որդին մարդոյ յաղթած էր, քառութիւն ընելու

համար մեռած էր, և անով ամէն մարմին կրնար մեռնիլ և սակայն ապրիլ յաւիտեան : Գործը լմնցած էր, աշխարհ՝ փրկուած : Կրնամ երեւակայել թէ դժոխքի սև իշխանութիւններն ի՛նչպէս հաւաքուեցան մահուան այդ տեսարանին շուրջ և դժոխքի ու մահուան ալիքներն ի՛նչպէս բախեցան այդ խաչին : Կը տեսնէք երբեմն թէ ծովու ալիքներն ուժգին կը զարնեն քարափին կամ թումբերու : Կարծես պիտի խորտակեն զանոնք, բայց իրենք կը փշուրին անոնց վրայ : Նմանապէս մահուան ու դժոխքի մոռյլ ալիքները եկան զարնուիլ Աստուծոյ Որդւոյն կուրծքին, գոռացին ու փրփուրեցան, բայց ի գուր : Չարնուեցան Քրիստոս յաւիտեանական Վէմին, Քրիստոս մահու Կործանիչին, Քրիստոս դժոխքի Յաղթականին : Երբ «Կատարուեցա՛ւ» գոչեց, Աստանան կարծես սողալով դժոխք մտաւ և սկսաւ հծծել, «Կատարուեցաւ, հիմա ամէն մարդ կրնայ փրկուիլ :» Աստանան և իր արբանեակները Աստուծոյ զաւակները դրդեցին սպաննել անոր Որդին, բայց յաղթուեցան, վասն զի Աստուած այնպէս կ'ընէ որ մարդուն բարկութիւնն իսկ կը գովէ զԱստուած :

Սակայն, բարեկամներ, չթողունք զայն հոն խաչին վրայ : Կը կարդանք թէ, երբ իր հոգին աւանդեց, Բնութիւնն անգամ ճանչցաւ իր Աստուածը : Արեւը մերժեց այլեւս նայիլ տեսարանին վրայ : Երեք ժամ խաւար տիրեց երկրի վրայ : Ժայռերը պատուեցան և երկիր սասանեցաւ և շատ մեռեալներ ելան իրենց գերեզմաններէն : Եւ երբ Քրիստոս մեռաւ, Յովսէփ Արիմաթացի, հարուստ և Սանտրիոնի անգամ, համարձակաբար գնաց Պիղատոսի և Տէրոջ մարմինը խնդրեց որպէս զի թաղէ : Արդար մարդ էր ինք և պատուաւոր խորհրդական, և յիշեմ այս առիթով շատ նշանաւոր բան մը : Մատթէոս, Մարկոս, Դուկաս և Յովհաննէս միաբան կը պատմեն

Յովսէփի այս բարեպաշտական գործը: Յիսուսի վերջին տաղանային վերաբերեալ ամէն բան միաբան չեն պատմեր այս չորսը: Բայց այս մանրագէտը ամէնն ալ կը հաղորդեն: Յովսէփ Արիմաթացի զազանի աշակերտին մնաց Յիսուսի մարմինը խնդրել: Տէրոջ բոլոր յայտնի աշակերտները զայն թողով փախած էին: Ամէնն ալ լքած էին, ոմանք ուրացած էին, իսկ Յուդա մատնած էր: Արիմաթացի Յովսէփի մնաց Պիղատոսի երթալ և անձամբ ու առանձին վերջին ծառայութիւնները մատուցանել մեռեալ Վարդապետին: Յիսուսի մահն էր որ ի յայտ բերաւ Արիմաթացի Յովսէփը, զազանի աշակերտը: Ով զազանի Քրիստոնեաներ, ձեզ ալ չը՛չարժեր այս: Բարեկամներ, եթէ Քրիստոս ձեզի համար Գողգոթայի վրայ մեռաւ, դուք ալ իրեն համար ապրելու չէ՞ք: Իրեն համար խօսելու չէ՞ք: Միթէ այս ամէնէն քիչ բանը չէ՞ գոր կրնաք քնել: Համարձակապէս ելաւ կուսակալին առջև ու Յիսուսի մարմինը խնդրեց: Պիղատոս անոր մահը լսելով զարմացաւ: Հրամայեց ստուգել այդ իրողութիւնը: Եւ անա կը տեսնէք Հռոմայեցի զինուորներ որ Գողգոթա կ'երթան, Յովսէփ ալ անոնց ետեւէն քանի մը սպասաւորներով: Նայեցէք, խաչին քով կը կայնին և զինուոր մը գեղարգ մը կը մխէ Աստուծոյ Որդոյն կողը, և կը կատարուի սա մարգարութիւնն ալ. «Այն օրը Դաւիթի տանը ու Երուսաղէմի բնակիչներուն բացուած չափը մը պիտի ըլլայ մեզքի համար ու պղծութեան համար:» Զինուորը խոցեց Յիսուսը և արեամբ ծածկուեցաւ գեղարգը: Այո, Քրիստոսի արիւնը ծածկեց մեզքը: Այո, Աստուած իր սղորմութեամբ ծածկեց մեզքը: Երկրի և զժողովի նախատական ամենամեծ գործն եղաւ այդ գեղարգը մխել Աստուածամարդուն բուն սիրտը, սիրոյ և երկնից ալ ամենամեծ ողորմութիւնն այն եղաւ որ արիւնն հոսեց ու ծածկեց գեղարգը:

Հիմա Յովսէփ ու Նիկողեմոս վար կ'առնեն մարմինը: Կը լուան զլիսուն արիւնը, կը հանեն զգուշութեամբ ձեռքերուն ու ոտքերուն զամերը, կը լուան ու կտաւով կը փաթթեն յօշոտուած ու խոցուած մարմինը: Կը տեսնէք Յովսէփ Արիմաթացին և ուրիշ զազանի աշակերտ մը, Նիկողեմոս, որ իւրով կ'օծեն մարմինը և ապա յուղարկաւոր փոքրիկ թափօր մը կը կ'երթայ Յովսէփի վիմափոր զերեզմանը և հոն կը զետեղէ մարմինը:

Փա՛նք Աստուծոյ, որ շատ չկեցաւ հոն: Հիմա ժամանակը չէ որ յարութեան վրայ խօսիմ: Բայց թոյլ տուէք որ ձեզի հարցնեմ, Այլեւս պիտի ըսէ՞ք թէ չէ՞ք ուզեր Քրիստոսը, կամ պիտի ուզէք առանց Քրիստոսի մնալ: Պիտի արհամարհէ՞ք անոր սէրը, մահը և ողորմութիւնը: «Քրիստոս մեզի համար մեռաւ:» Պիտի օգտուի՞ք անոր մահէն թէ սա լուրը պիտի զրկէք երկնից Աստուծոյն թէ կ'արհամարհէք իր սէրը, իր սղորմութիւնը, կ'արհամարհէք այս օրհնեալ Փրկիչը որ եկաւ փնտռել ու փրկել կորսուածը:

ՄԵՂԱԻՈՐՆԵՐՆ ԱՊԱՇԽԱՐՈՒԹԵԱՆ

ԿԸ ԿԱՆՉՈՒԻՆ

Ձեր ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմ բնաբանի մը վրայ որ կը գտնուի Ղուկ. Ե. 32 համարին մէջ: Նոյնը կայ նաև Մատթէոսի և Մարկոսի աւետարաններուն մէջ: Ո՛ր ատեն որ խօսք մը գտնէք երեք աւետարանիչներէն ալ յիշատակուած, կրնաք վստահ ըլլալ թէ այն մին է այն ճշմարտութիւններէն զորս Յիսուս կ'ուզէ մարդոց միտքերուն վրայ տպաւորել: «Ես արդարները կանչելու չեկայ, հապա մեղաւորները ապաշխարութեան»: Այս խօսքն ըսաւ ինք, երբ առաջին անգամ Կաթաւոնացում եկաւ և հոն գտաւ Ղևին մաքսի հաւաքման վայրը նստած և զայն կանչեց իրեն աշակերտիլ: Ղևի ամէն երիտասարդ նորագարծի պէս այնչափ ուրախացաւ Քրիստոսը գտնելով որ մեծ կոչունք մը տուաւ և բոլոր մաքսաւորներն ու մեղաւորները հրաւիրեց: Կարծեմ թէ կ'ուզէր որ ամէնն ալ դարձի գան — ասոր համար ճոխ սեղան մը պատրաստեց: Ոմանք Յիսուսը լսելու համար չէր որ գացին, այլ լոկ վայելելու համար խրնճոյքը զոր Ղևի պատրաստած էր: Յիսուս ալ ներկայ եղաւ մաքսաւորներուն ու մեղաւորներուն հետ: Փարիսեցիներ ալ կային, և սկսան աշակերտներուն դէմ արտունջ ընել և ըսել, «Ինչո՞ւ այս մարդիկը մաքսաւորներու և մեղաւորներու հետ կ'ուտեն»: Քրիստոս այդ առիթով արտասանեց զարմանալի այս խօսքը. «Ես արդարները կանչելու չեկայ, հապա մեղաւորները՝ ապաշխարութեան»: Ահա ասոր համար եկաւ այս աշխար-

հը: Եկաւ մեղաւորները փրկելու բուն այս նպատակով: Շատեր կու գան այս քաղաքը (Կ. Պոլիս): Ոմանք կու գան փաստարանութիւն ընելու համար: Այդ է իրենց կոչումը: Ոմանք կու գան բժշկութիւն ընելու համար, վասն զի այս է իրենց գործը: Ոմանք առևտրական են, ոմանք գործաւոր: Քրիստոս ալ, երբ այս աշխարհը եկաւ, նպատակ մը ունէր, և այն նպատակն էր մեղաւորները ապաշխարութեան կանչել — ահա անոր պաշտօնը: Գիտէք թէ, երբ Սամարացոց մէկ զիւրը պիտի երթար, նախ աշակերտները զրկեց տեսնելու համար թէ իրեն թոյլ պիտի տայի՞ն հոն մտնել: Ինք Գալիլեայէ ճամբայ ելաւ Երուսաղէմ երթալու համար: Գիտէք թէ մեծ ատելութիւն կար Հրեաներուն և Սամարացիներուն միջև: Չէին ուզեր անոնք ռեէ գործ ունենալ իրարու հետ: Ուստի նախ աշակերտները զրկեց որ տեսնէր թէ պիտի ընդունուէ՞ր հոն: Սամարացիք չուզեցին ընդունիլ և աշակերտներն այնքան բարկացան որ Յակոբոս և Յովհաննէս Յիսուսի առաջարկեցին կրակ իջնցնել երկինքէն և սպառել զանոնք, ինչպէս Եզրիա ըրաւ: Որդին մարդոց պատասխանեց թէ ինք չեկաւ մարդոց հողինսրը կորսնցնել, այլ փրկել: Ահա թէ ի՞նչ բանի համար եկաւ: Եկաւ զմարդիկ օրհնել, եկաւ մարդոց բարիք ընել և հիմա չկայ մեղաւոր մը որ չկրնայ փրկուիլ իսկոյն, եթէ միայն ուզէ: Կրնաք այս աշխարհը մեծ հիւանդանոց մը կոչել և բոլոր բնակիչները հիւանդ: Շատեր կը կարծեն թէ իրենց հողինսրը բնաւ չեն հիւանդանար, և բժշկի պէտք չունին: Բայց երբ ըմբռնեն իրողութիւնը թէ իրենց հողինսրն հիւանդ են, այն ժամանակ կ'զգան բժշկի պէտքը: Բժշկի պէտք չկայ սակայն, եթէ չզգաք թէ հիւանդ էք: Գիտէք թէ չէք կրնար բժիշկ զրկել ատող մարդու մը: Եթէ զրկէք, թէ՛ բժիշկը կը զգուի և թէ՛ կարծեցեալ հիւանդը: Մար-

զիկ բժիշկ չեն կանչեր մինչև հիւանդութիւն գայ: Երբ հիւանդ զգան, այն ժամանակ կը կանչեն, և բժիշկը կու գայ: Նմանապէս ո՛ր ատեն որ մարդ մը զգայ թէ Քրիստոսի պէտք ունի և կանչէ, Քրիստոս կու գայ և մարդը կը բժշկուի: Հիմա Բժիշկ մը կայ ամէն մեղաւորի համար. փոյթ չէ՝ թէ ի՛նչ են ձեր մեղքերը կամ ո՛րքան ժամանակէ ի վեր մեղքի մէջ կ'ապրիք, փոյթ չէ՝ թէ ձեր կեանքը զժողովի չափ սև է, հոս է Մեծ Բժիշկը: Ինչո՞ւ եկած է: Բժշկելու համար ամէն այր և կին որ բժշկուիլ կ'ուզէ:

Շատ զժուար է մարդոց հաւատացնել թէ հիւանդ են իրենք: Բայց երբ հաւատաք թէ հիւանդ էք, խսկոյն կ'ուզէք դարմանն ընդունիլ: Քանի մը տարի առաջ մեռնաչնորհեալ զեղ մը երաւ, և ամբողջ քաղաքը լիցուեցաւ անոր ծանուցումներով: Ձէի կրնար գլուխս ուէ կողմ դարձնել առանց տեսնելու «Փէյրի Յաւատպան» բառերը: Պատերուն վրայ, մայթերուն վրայ, ամէն տեղ ցաւասպա՛ն, ցաւասպա՛ն: Զգուեցայ տեսնելով այդ ծանուցումները որ անդադար այդ զեղը կը տարփողէին: Օր մը սոսկալի գլխացաւ ունեցայ, այնքան սոսկալի որ հագլու կրնայի տեսնել: Փողոցն ի վեր երթալու պահուն նորէն տեսայ ծանուցումները և գացի այդ զեղէն գնել: Երբ աղէկցայ, այլևս չխորհեցայ անոր վրայ, բայց երբ հիւանդանայի, կը տեսնէի թէ այդ էր բուն պէտքս: Եթէ մէկը կայ որ կ'զգայ թէ Քրիստոսի պէտք ունի, թող յիշէ թէ ո՛րչափ իր մեղքը մեծ ըլլայ, նոյնչափ մեծ կ'ըլլայ իր կարօտութիւնը Քրիստոսի: Եւրոպայէ դառնալու պահուս չոգենաւին մէջ երիտառարդ սոլայ մը կար, որու շատ կարեկցեցայ, վասն զի կը տեսնէի թէ մահամերձ էր: Ինք չէր խորհեր թէ մահամերձ վիճակի մը մէջ էր, բայց զիտէք թէ մահը շատ խաբեբայ է: Ինք ուրախ և զուարթ կ'երեւէր: Իր ծրագիրներուն

վրայ կը խօսէր, հրացանները կը հանէր և կը պատմէր թէ ի՛նչպէս որսի պիտի երթայ, երբ ցամաք ելլէ: Բայց ինձի կը թուէր թէ պիտի չկրնար ցամաք հասնիլ: Քիչ յետոյ ստիպուեցաւ պահիլի և վերջապէս զգաց թէ մահը կը մօտենար: Բարեկամի մը հեռագիր մը պատրաստել տուաւ իր մօր զրկելու համար: Հեռագիրը սա էր, «Մայր, կատարեալ հիւանդ եմ — Չարլի», և նաւը նաւանդգիստ հասնելուն պէս պիտի զրկուէր: «Բայց», ըսաւ մէկը, «հեռագրին մէջ ինչո՞ւ չըսուի որ գայ»: «Կու գայ արդէն», պատասխանեց հիւանդը: Գիտէր թէ մայրը, երբ կարդար ու հասկնար թէ օգնութեան կը կարօտի իր որդին, կու գար անմիջապէս: Որդւոյն կարօտութեան լուրը զայն պիտի բերէր: Նմանապէս Քրիստոս կ'սպասէ լսել մեր կարօտութիւնը, և մարդուն կարօտութիւնը կը բերէ Աստուծոյ օգնութիւնը: Ինչպէս ըսի քիչ առաջ, իրական զժուարութիւնը սա է որ մարդիկ չեն կարծեր թէ պէտք ունին անոր: Գիտէք թէ տեղ մը — Ղուկ. ԺԵ. գլխուն մէջ — սա բողոքն ըրին անոր դէմ. «Ասիկա մեղաւորները կ'ընդունի, ու անոնց հետ կ'ուտէ»: Այս բողոքը շատ անգամ կրկնեցին: Եւրոպայագէտներ կ'ըսեն թէ «կ'ընդունի» բառը «կը փրնան» թարգմանուելու էր: Եւ այս է ինչ որ կ'ընէր Քրիստոս: Մեղաւորներ կը փնտռէր: Հոգ չէր ընել թէ ո՛րքան սևեցած էին մեղքով: Պատրաստ էր ընդունիլ զանոնք:

Շատեր կ'ըսեն, «Ես մեծ մեղաւոր եմ, չեմ կրնար փրկուիլ»: Այսպէս ըսողներ կը նմանին այն անօթիին գր կ'ըսէ, «Այնքան անօթի եմ որ չեմ կրնար ուտել», կամ հիւանդին որ կ'ըսէ, «Այնքան հիւանդ եմ որ չեմ կրնար բժիշկ կանչել», կամ մուրացիկին որ կ'ըսէ, «Այնքան աղքատ եմ որ չեմ կրնար մուրալ: Պիտի սպա-

սեմ մինչև քիչ մը դրամ ունենամ առաջ:» Եթէ մէկը ազքատ է և կորստեան մօտ, պէտք է օգնէք անոր:

Այս քաղաքին մէջ չկայ մեղաւոր մը որ իր ներկայացուցիչը չունենայ Սբ. Գրոց մէջ: Առնենք օրինակի համար մաքսաւորները: Գիտէք թէ Հրեաներն այդ դասակարգը աշխարհի ամէնէն ստորինը կը համարէին: Ուրիշ ուէ տեսակ մեղաւորներէ աւելի վար կը դասէին զանոնք: Մեղաւորներու հետ կը գնէին զանոնք, ըսելով, «Մաքսաւորները ու մեղաւորները:» Մաքսաւորները մաքս կը հաւաքէին և ամէն առիթով կը կողպտէին ժողովուրդը: Օրինակի համար, մարդ մը մաքս հաւաքելու իրաւունքին համար մեծ գումար մը, թե՛րեւս հարիւր հազար տոլար, կը վճարէ և յետոյ գործի ձեռնարկելով հարիւր յիսուն հազար տոլար կը խլէ: Իրաւունքի և երեւոյթներու կարեւորութիւնն չտար երբեք: Որքեւարիին տնակը կու գայ և անոր ունեցածին կէսը կ'առնէ: Ամէն տան մէջ մաքսահաւաքը դահձի կոճղ մը կը դնէ իր գոնբրուն առջեւ ու յաճախ, երբ ինք դուրս ելլէ, սովը կը մտնէ ներս: Մարդիկ կ'ատեն զայն կատարեալ ատելութեամբ: Միշտ կը նկատեն զայն աւելորդ ընտ մը, և կ'զգան թէ ընտ կարեկցութիւնն չունի իրենց հանդէպ: Կը տեսնեն թէ իրենց գրամը կը խլէ առանց իրաւունքի, իրենց յոյսերն ի դերեւ կը հանէ և իրենք նեղութեան ու սովի կ'ենթարկուին: Այս պատճառով մաքսաւորը, ո՛ւր ալ երթար, ատելի կ'ըլլար: Հոռոմայեցի բռնակալին գործակալն էր, և ժողովուրդը վարժուած էր խոյս տալ անկէ: Այս ամէնուն և աւելի իսկ արժանի էր իր անսիրտ հարստահարութիւններով, և սակայն Քրիստոս անոր իսկ ներք: Ոգելից ըմպելիներու վաճառողներն ալ կրնան նոյնպէս փրկուիլ: Ուրիշ դասակարգ մը որ ուղորմեցու Քրիստոս՝ գողերն էին: Երբ խաչին վրայ

էր, աւազակ մը փրկեց: Եթէ ընթերցողներուս մէջ կայ մէկը, որ գող է, կ'ըսեմ անոր թէ կրնայ փրկուիլ, եթէ ուզէ միայն: Եթէ կայ մէկը, որ բարի կին մը կը հալածէ և երկրաւոր դժոխք մը կը դարձնէ անոր տունը, կրնայ փրկուիլ նոյն պայմանով: Եթէ կայ մէկը որ Եկեղեցին կը հալածէ, կ'ըսեմ թէ փրկութիւն կայ անոր համար: Երբ Սօղոս քաղաքէ քաղաք կը հալածէր Քրիստոնեաները, Աստուծոյ ձայնով զսպուելով կանգ առաւ ու դարձի եկաւ: Ամբարտաւան Փարիսեցիներն իսկ, որ այնքան հմուտ էին Մովսիսական օրէնքին, դարձի բերուեցան: Յովսէփ Արիմաթացի Փարիսեցի էր, նմանապէս Նիկողեմոս:

Բայց ես կ'ուզեմ խօսիլ ուրիշ դասակարգի մը վրայ զոր Յիսուս բարձր կեանքի մը առաջնորդեց: Այդ դասակարգն է ինկամ կիներունը: Մարդիկ կան որ կը կարծեն թէ ասոնք այնքան ինկամ են որ անընդունելի են Քրիստոսի: Բայց այս խորհուրդը Սատանայէն է, բարեկամներ: Ամբողջ Սբ. Գիրքին մէջ չյիշուիր ընտ այս դասակարգին պատկանող միակ անձ մը որ Քրիստոսի եկաւ ու չընդունուեցաւ: Այո, նոյն իսկ Քրիստոս անձամբ գնաց ու փնտոնեց զանոնք: Կ'ուզեմ լուսաբանութեան համար երեք կարեւոր դէպք յիշել, ուր կիները Քրիստոսի հետ գործ ունեցան: Մին է արթնցած կնոջ դէպքը: Աստուծոյ Հոգին չարժեց անոր անձկալից, արթնցած հոգին: Օր մը Տէրը երուսաղէմ էր և Սիմոն խնձոյք մը տուաւ: Սեղանը դրուած էր այն ժամանակի սովորութեան համապատասխան ձեւով: Հրաւիրեալները, փոխանակ մասնաւոր աթոռներու վրայ նստելու, ինչպէս սովորութիւնն էր, գետնի վրայ նստան հակեալ զիրքով: Մեր Տէրը ներկայ էր և նոյն զիրքով նստաւ հարուստ Սիմոնի և հրաւիրեալներուն հետ: Բայց հազիւ մտած էր ներս, և ահա կին մը եկաւ անոր

ետեւէն և ծուկի վրայ գարով սկսաւ իր արցունքներով անոր ոտքերը լուալ: Այն օրերը սովորութիւն էր տուն մտնելու պահուն ոտք լուալ: Սանդալ կը հագնէին և լուացումը անհրաժեշտ էր: Կինը կերպով մը ներս մտնելով անշշուկ գացած և Տէրով ոտքերուն քով կեցած էր: Ձեռքն ունէր տուփ մը, բայց սիրան ալ տուփին պէս լեցուն էր իւզով: Անուշահոտութիւն մը փոսեցաւ երբ գնաց անոր ոտքերուն քով: Արցունքներ սկսան թափիլ այն սուրբ ոտքերուն վրայ, տաք, կիզիչ արցունքներ որ ջուրի պէս կը հոսէին: Կինը չէր խօսեր ընաւ, մինչ իր արցունքները կը թափէին: Յետոյ վար առաւ իր գլխուն սեւ մազերը և անոնցմով սրբեց անոր ոտքերը: Այնուհետև անոնց վրայ թափեց իւզը: Այն ժամանակ Փարիսեցիներն խկոյն սկսան խօսակցիլ: Ի՛նչպէս այս Փարիսեցիները Նոր Կտակարանին մէջ միշտ կը փոփոսան ու կը խօսակցին իրարու հետ: Իրենց գլուխները երեքցնելով ըսին, «Ասիկա մեղաւորները կ'ընդունի», և ապա «Ասիկա եթէ մարգարէ ըլլար, պիտի դիտնար թէ ո՛վ և ի՛նչ պէս կին է իրեն դաշտը, վասն զի մեղաւոր է:» Ոչ մէկ մարգարէ, պնդեցին անոնք, պիտի թոյլ տար որ իրեն մօտենար այսպիսի կին մը, այլ մէկ կողմ պիտի հըէր գայն: Փրկիչը կարգաց անոնց այս խորհուրդները և փութով յանդիմանեց զանոնք: «Սիմոն», ըսաւ, «քեզի բան մը ունիմ ըսելու. ան ալ ըսաւ, Ըսէ՛ վարդապետ, և ըսաւ. Կը տեսնե՞ս այս կինը. ես քու տունդ մտայ, դուն ոտքերուս ջուր չտուիր, բայց առիկա իր արցունքովը ոտքերս թրջեց, և իր մազերովը սրբեց: Դուն ինձի համբոյր մը չտուիր, բայց ասիկա հոս մըտնելէս ի վեր ոտքերս համբուրելէն չզրպարեցաւ: Դուն գլուխս ձէթով չօծեցիր, բայց ասիկա իմ ոտքերս անուշահոտ իւզով օծեց:» Սիմոն նման էր այժմու Փարի-

սեցիներէն շատերուն, որ կ'ըսեն, «Այո, այո, պիտի պատուենք այդ պաշտօնեան, եթէ պէտք է, բայց չենք ուզեր: Սոսկալի գլխացաւ է, բայց պիտի համբերենք, մեր պարտքն է զայն պաշտպանել:» Տէրն աւելի խօսեցաւ իր հիւրընկալին: «Փոխ տուող մը երկու պարսեցաւ իր հիւրընկալին: «Մէկը հինգ հարիւր դանեկան տական ունէր», ըսաւ. «մէկը հինգ հարիւր դանեկան պարտք ունէր, ու միւսը յիսուն. և որովհետև հատուցանելու կարողութիւն չունէր», զիտեցէք — հատուցանելու բան մը չունէր: Այլարհի մէջ չկայ մեղաւոր մը որ կարենայ բան մը տալ իր պարտքը վճարելու համար Աստուծոյ: Մեծ դժուարութիւնը սա է որ մեղաւորներ կը կարծեն թէ կրնան վճարել, ոմանք հարիւրին 75, ոմանք ալ նոյն իսկ հարիւրին 99, և պակասած մասն ալ պիտի կրնան, կը կարծեն, կերպով մը վճարել: Սխալ: Բոլոր պարտքը Աստուծոյ վրայ նիտելու է: Քիչեր թերեւս կ'ուզեն հարիւրին 25 վճարել, բայց բաւական խոնարհ չեն, չեն կրնար իրենց խոստումը կատարել սկսիլ: Ով մեղաւորներ, չէք կարող ձեր առ Աստուած պարտքին մէկ միլիոներորդն իսկ վճարել: Այս առակը կ'ըսէ թէ բան մը չէին կարող վճարել, բան մը չունէին որ վճարէին, և փոխատուն երկուքին ալ շնորհեց: «Հիմա, Սիմոն, զբուցէ՛ Անոնցմէ ո՛րը աւելի պիտի սիրէ զանիկա:» Սիմոն պատասխանեց. «Ինձի այնպէս կ'իրեւնայ թէ ան որու շատ շնորհեց:» «Ուղիղ դատեցիր, այս կինը շատ կը սիրէ, վասն զի շատ ներուեցաւ անոր», և սկսաւ ամէն բան յայտնել անոր նկատմամբ: Կարծեմ ուղեց պարզել իրողութիւնը և խեղճ կնոջ դատաւրով ըսաւ, «Ներուած են քու մեղքերդ, բոլորը ներուած», ոչ թէ մէկ մասը կամ կէսը, այլ ամէնը օրօրոցէն սկսեալ: Ամէն պիղծ փափաք կամ խորհուրդ ջնջուեցաւ առ յաւէտ և յաւիտենապէս: Եւ ըսաւ, «Գնա խաղաղութեամբ:» Այո,

խնայալէս գնաց խաղաղութեամբ, վասն զի գնաց երկ-
նից լուսով: Անոր ի՛նչ պայծառութեամբ եկած ըլլալու
է լոյսը յաւիտենական այն լեռներէն — ի՛նչ գեղեցկու-
թեամբ շողացած ըլլալու է անոր հոգիին վրայ: Այո,
կի՛նը Քրիստոսի ոտքը եկաւ օրհնութեան համար և
ստացաւ: Եթէ կայ կին մը որ օրհնութիւն կ'ուզէ,
կրնայ ստանալ:

Կ'ուզեմ ձեր աշաղրութիւնն հրաւիրել բանի մը
վրայ: Երեք խեղճ կիներէն ոչ մէկուն անունը գիտէք:
Երեքն ալ ինկած և շուտիւն զործած էին ու օրհնուե-
ցան, բայց ոչ միոյն անունը ծանօթ է: Ինծի կը թուի
թէ գիտամբ եղաւ այս, որպէս զի երբ երկինք երթան,
չճանչնանք զանոնք և միւսներուն հետ խառնուին: Ա-
նոնց անունները մեզի չհասան: Մարիամ Մագդաղե-
նացի ինկած կին կոչուած է: Բայց յիշեցէք որ Սբ.
Գրոց մէջ բան մը չկայ որ մեզի հասկցնէ թէ խեղճ,
ինկած կին էր ան, և կը հաւատամ թէ, եթէ այդպիսի
կին ըլլար, անունը չէր տրուեր մեզի:

Միւս կինը բոլորովին տարբեր էր Ղուկասու մէջ
յիշուածէն: Չեկաւ արբաստոր շիշով, չեկաւ օրհնու-
թիւն խնդրել: Կատարելապէս անտարբեր էր, անփոյթ
մեղաւոր մը: Թերեւս խեղճ, ինկած կիներ կը կարդան
այս քարոզն անփութօրէն — լոկ հետաքրքրութեան
համար: Չեն ուզեր Փրկիչը, չեն ուզեր իրենց մեղաց
ջնջումը, չեն ուզեր թողութիւն: Այդպիսիներ անա-
նրկայացուցիչ մը ունին հոս: Քրիստոս Նիկողեմոսի
հետ տեսակցելէ ետեւ Գալիլեա գնաց Սամարիոյ ճամ-
բով: Կրնար Գալիլեա երթալ առանց Սամարիայէ անց-
նելու, բայց գիտէր թէ ինկած կին մը կար հոն: Գնաց
աղբիւրը և աշակերտները զրկեց հաց գնել: Ինչո՞ւ իր
քով չպահեց անոնցմէ մին: Վասն զի գիտէր թէ կինն
հոն պիտի գար և հաւանօրէն պիտի չուզէր շատ մարդ

տեսնել հոն: Մի՛նչ նստած կ'սպասէր, Սամարացի խեղճ,
ինկած կին մը եկաւ ջուր առնել: Այն օրերը սովորու-
թիւն էր առաւօտները և իրիկունները երթալ ջուր բե-
րել, ոչ թէ միջօրէի տաքուն: Կինն անտարակոյս կ'ա-
մըջնար գալ և աղբիւրին մաքուր ու առաքինի կիներուն
հետ խառնուիլ: Ասոր համար այդ ժամուն եկաւ: Իր հետ
ջրաման մը բերած էր ջուր առնելու համար: Երբ աղ-
բիւրին քով հասաւ, Տէրը զայն կեցուց և ջուր խնդրեց՝
որսալու համար զայն: Կինն հասկցաւ թէ Հրեայ է Յի-
սուս: Հրեան միշտ կը ճանչցուի: Աստուած դրոշմ մը
դրած է անոր վրայ: «Ի՞նչպէս կ'ուզես ջուր խմել ինծմէ,
Սամարացի կնոջմէ մը: Վասն զի Հրեաները Սամարա-
ցուց հետ հաղորդակցութիւն չեն ընեք:» «Դուն գիտ չես
գիտեր, եթէ դուն ինծմէ ջուր ուղէիր, ես քեզի կեն-
դանի ջուր պիտի տայի:» «Ի՞նչպէս պիտի կրնայիր ին-
ծի կենդանի ջուր տալ, դուն ջրհան ալ չունիս:» «Ով որ
այդ ջուրէն խմէ, նորէն պիտի ծարաւի, բայց ով որ
խմէ այն ջուրէն զոր ես անոր պիտի տամ, պիտի ըլ-
լայ անոր ներսիցին ջուրի աղբիւր մը՝ որ յաւիտե-
նական կեանքի համար կը բղխէ:» Կինն հաւանօրէն
ըսաւ իր միտքէն. «Աղէկ բան է այս: Ումպ մը ջուրը
աղբիւր մը պիտի ըլլայ ինծի, ումպ մը միայն պիտի
բաւէ մնացեալ բոլոր օրերուս համար:» Ուստի խնդրեց
այդ կենդանի ջուրը: Յիսուս ըսաւ, «Գնա, քու այրդ
բեր:» Խոստովանութեան կէտին բերաւ հասցուց զայն:
«Ես այր չունիմ,» պատասխանեց փութով: Եւ Յիսուս
ըսաւ, «Աղէկ ըսիր, վասն զի հինգ այր ունեցած ես և
ան գոր հիմա ունիս՝ քու այրդ չէ:» Կրնամ երեւակայել
կնոջ զարմանքը: Իր ջուրջ կը նայի տեսնելու համար
թէ ո՞վ ըսաւ զայն անոր: Աստուծոյ խօսքը աղբեց կնոջ
և կինն զգաց թէ բռնուեցաւ: «Տէր, կը տեսնեմ որ
դուն մարգարէ ես,» ըսաւ և բացաւ հին վիճաբանու-

Թիւնը: Սակայն Տէրը զանց ըրաւ այդ վէճը և ըսաւ թէ ժամ է որ մարդիկ երկրպագութիւն ընեն Հօրը հօգիտով ու ճշմարտութիւնով, ոչ թէ այս կամ այն լեռը, ոչ իսկ Երուսաղէմի մէջ: Կինը պատասխանեց. «Երբ Մեսիան գայ, ամէն բան մեզի պիտի պատմէ:» Եւ երբ զայս ըսաւ, պատրաստ էր լսել ճշմարտութիւնը: Ուստի Յիսուս ըսաւ, «Ես եմ Մեսիան:» Ճիշտ այդ պահուն կինը տեսաւ աշակերտները որ կու գային, և հաւանորէն խորհեցաւ թէ կրնային զինք ճանչնալ: Ուստի ամանն առնելով քաղաք գնաց: Քաղաք մտնելուն պէս գոչեց. «Եկէք, տեսէք մարդ մը որու պատահեցայ աղբիւրը: Արդեօք ասիկա՞ է Քրիստոսը: Ըսաւ ինծի ամէն ինչ որ գործեր եմ:» Այր, կին, տղայ, ամէն մարդիկ քաղաքէն դուրս թափեցան աղբիւր երթալու համար: Յիսուս աշակերտներուն մէջտեղ կայնած՝ կը տեսնէ իրենն զիմող բազմութիւնը և կ'ըսէ, «Նայեցէք, արտերուն նայեցէք որ արդէն ճերմկած են հունձքով: Նայեցէք ի՞նչ ըրաւ այն խեղճ, ինկած կինը:» Եւ հրաւիրեալի պէս գնաց այն քաղաքը, և շատեր անոր հաւատացին այն կնոջ վկայութեան համար, աւելի շատեր ալ բուն Քրիստոսի վկայութեան համար:

Ահա, բարեկամներ, Յիսուս չդատապարտեց շնացող խեղճ կինը: Աստուծոյ Որդին չամչցաւ խօսիլ անոր, խօսիլ կենդանի այն ջուրին վրայ որմէ խմողներ բնաւ չեն մեռնիր: Չդատապարտեց: Եկաւ փրկիլ զայն, եկաւ ըսել թէ ի՞նչպէս կարելի է փրկուիլ հոս և այսուհետեւ:

Միւս դէպքը շատ աւելի ծանր է: Կրնաք ըսել թէ միւս երկուքին նայելով սեւ, աւելի սեւ և ամենասեւ է: Յիշատակուած է ութերորդ գլխուն մէջ: Առաջին կինը որու վրայ խօսեցայ՝ Փարիսեցիի մը տան մէջ էր խնճոյքի մը ժամանակ, երկրորդը Սուքարի աղբիւրին

քով: Հիմա կու գանք տաճարին գաւիթը: Կին մը բըռնած էին շնացող, և շնալու պահուն: Մարդը բռնուած չէր, այլ միայն խեղճ կինը: Յիսուս խօսելով զբազած էր, և անա Փարիսեցիներն հրելով հրելով մինչեւ տաճարը բերին այդ խեղճ կինը, կրնաք երեւակայել, ի՞նչպիսի աղմուկով: Կինը կոտրած էր Մովսէսի այն օրէնքը, որով պիտի մեռցուէր շնութեան յանցանքի մէջ բռնուող կինը: Կը բերուի Քրիստոսի առջեւ, ու կը բռնուող կինը: Կը բերուի Քրիստոսի առջեւ, ու կը պատրաստուին հարցնել թէ մեռցուելու է թէ ոչ: Ինք ըսած էր թէ եկած չէ աշխարհը դատապարտել, այլ փրկել, և կ'ուզեն հիմա փորձել ու դատապարտել զինք իր իսկ խօսքերով: Կ'ըսեն. «Մովսէսի օրէնքը կը պատուիրէ այսպիսիները քարկոծել. դուն ի՞նչ կ'ըսես:» Սակայն Յիսուս բառ մը չխօսիր: Կը ծռի ու կը գրէ գետնին վրայ, իբր թէ չլսեր անոնց խօսքերը: Չենք վերջնապէս կ'ըսէր: «Շնորհք և ճշմարտութիւն Յիսուսի ձեռքով կու գան:» Թերեւս այդպէս գրեց: Բայց մինչ այսպէս կ'ըրաւէր, անոնք իրենց ձայնը բարձրացուցին, պատասխան պահանջելով: Ուստի շիտկուեցաւ վերջապէս ու ըսաւ, «Չեզմէ անմեղ եղողը՝ առաջ անիկա թող քար ձգէ անոր վրայ:» Դուք որ երբեք յանցանք չէք գործած՝ դուք նետեցէք առաջին քարը: Երբեք պատասխան մը այսքան կատարելապէս չճատայեց իր նպատակին: Եւ Յիսուս ամենախորին լուծեան մէջ դարձեալ ծոցեալ ու իր մատով գրեց գետնին վրայ: Այս անգամ գրեց թերեւս, «Ես արդարները կանչելու չեկայ, հապա մեղաւորները ապաշխարութեան:» Եւ շուտով ելաւ նորէն, բայց չեւած լսեց նահանջողներու ոտնաձայնը, և երբ իր շուրջ նայեցաւ, ոչ գոք տեսաւ՝ բայց միայն կինը: Մէկիկ մէկիկ դատապարտուած էին իրենց խիղճէն և զլսիկոր մեկնած: Ներկաներէն ոչ մին կրցաւ քար նետել: Եւ Փրբ-

կիչը կնոջ նայեցաւ : Կ'երեւակայեմ արցունքները որ կնոջ այտերէն հոսեցան , երբ Յիսուս Քրիստոս ամենաքաղցր ձայնով հարցուց անոր , «Ով կին , ո՞ւր են անոնք որ քու վրայովք ամբաստանութիւն կ'ընէին . մէկը քեզ չդատապարտեց :» Կինը չկրցաւ անմիջապէս պատասխանել : Ո՛վ գիտէ՝ խեղճն ի՛նչպէս հասած էր իր տխուր վիճակին : Թերեւս բուն իսկ այդ Փարիսեցիներէն մին մոլորեցուցած էր զայն : Թերեւս զայն դատապարտելու համար ամէնէն աւելի պոռացողն էր բուն յանցաւորը : Եւ ահա կինը միայնակ կը մնար : Մատնիչն ազատ թողուած էր , ինչպէս յաճախ կ'ըլլայ այսօր ալ թշուառական , անիրաւ և անտեղի զգացումով մը , որով այրը , նոյնքան յանցաւոր , կ'ընդունուի ընկերութեան մէջ , իսկ կինը կը դատապարտուի : Բայց վերջապէս կրցաւ ձայն հանել ու ըսել , «Ոչ մէկը , Տէր ,» և ապա պատմեց թերեւս թէ հայրը մեռաւ երբ ինք շատ փոքր էր : Խորթ մայր մը շատ գէշ վարուեցաւ իր հետ և յետոյ վճռեց զինք տունէն : Կամ թերեւս ըսաւ թէ գինով հայր մը խաւարեցուց տունը , և ինք ստիպուեցաւ հեռանալ կոտրած սրտով : Այսպէս իր անօգնական վիճակին մէջ իր անմեղ զգացումները խաբեբաներ շահագործեցին ու մոլորեցաւ : Տէրը գիտէր ամէն ինչ , և անոր պատասխանը լսելով ըսաւ , «Ես ալ չեմ դատապարտեր քեզ . գնա ու ասկէ հտեւ մեղք մի գործեր :» Քաշելով քաշքշելով տաճար բերուած էր : Հիմա Քրիստոս ազատեց զայն : Մեռցուելու համար բերուեցաւ , բայց յաւիտենական կեանք ստացաւ :

Բարեկամներ , Աստուծոյ Որդին չդատապարտեր ինկած խեղճ կին մը , որ իր մեղքերը կը թողու և Յիսուսի կ'ապաւինի : Կ'ընդունի ձեզ ինչպէս որ էք : Ինկած կին մը օր մը եկաւ փրկութիւն փնտրողներու յատուկ սենեակ մը և գետնին վրայ փռուեցաւ : Քրիս-

տոնեայ աշխատաւորներ խօսեցան ու խօսեցան անոր , բայց չյաջողեցան անոր բերնէն բառ մը իսկ խելի , չկրցան անոր երբեք ազդել : Մին եկաւ ըսաւ ինձի , «Երանի թէ դուն գայիր , մենք բան մը չենք կրնար ընել :» Կինը դաճնապէս կու լար և ես հեռուէն կը լսէի անոր կոծը : Մտեցայ և ըսի , «Ի՞նչ ունիս :» Վերջապէս խօսեցաւ , և յուսահատ ձայնին դաճնութիւնը իմ սիրտս յուզեց : «Ամէն մաքուր բան կորսնցուցի , և Աստուած չկրնար զիս փրկել , յոյս չկայ :» Քաղցրութեամբ ըսի թէ Աստուած կարող է զինք վեր առնել ու փրկել : «Միայն թէ կ'ուզե՞ս թողութիւն ստանալ : Ողորմած Հայրը կ'ապասէ և կը փափաքի ներել :» Վերջապէս ըսաւ թէ չկրնար իր ընթացքը փոխել , վասն զի ոչ ոք տուն պիտի ընդունի զինք : Բայց այս դժուարութիւնն հարթուեցաւ երբ վստահացուցի զինք թէ բարեսէր անձեր պիտի հոգան այդ կէտը : Կինը խոստացաւ տեղի տալ և նոյն օր իսկ անոր հաճելի սենեակ մը տրուեցաւ Երիցական պաշտօնէի մը ընակաւարանին մէջ : Բայց խեղճ կինը նոր բնակարանը փոխադրուելէն ետքը քառասունըութ ժամ գիշեր ցորեկ լացաւ և մենք զիմեցինք անոր մօր , որ մեր պատմութիւնը լսելով հարցուց պազատագին , «Իրա՞ւ կը զըղջաւ իմ աղջիկս : Փա՞ռք Աստուծոյ ողորմութեան , իմ սիրտս կ'արիւնէր անոր համար : Ո՛րքան ժամանակէ ի վեր ի դուր կ'աղօթեմ : Զիս իր քով տարէք :» Այդ մեղաւոր աղջիկը , որ ապաշխարեց ու բարեկարգուեցաւ , մինչև հիմա կ'ապրի ու Երիցական եկեղեցոյ ամէնէն յարգելի անդամուհիներէն մին է : Այսպէս կրնայ ամէն մեղաւոր նոր կեանք մը սկսիլ , և Աստուած կրնայ ամէն մեղաւոր նոր կեանք մը սկսիլ , և Աստուած պիտի օգնէ և մարդիկ պիտի օգնեն : Ո՛հ , դարձէք և մի մեռնիք : Ինկած կնոջ մը կեանքի միջին տեսողութիւնը եօթը կարճ տարի է միայն : Ով ինկածներ ,

փախէք կանուխ դատապարտուելէ, փախէք խայտա-
ռակուելէ և լսեցէք Աստուծոյ ձայնը որ ձեզ ապաշխա-
րութեան կը կանչէ: Բարեփոխման ձեր որոշման ոյժ
պիտի տան բազմաթիւ բարեկամներ. ատոր համար
բնաւ մի վախնաք: Վճռական քայլն առէք, և համայն-
քին մէջ գտնուող ամէն բարի այր և կին օգնական
պիտի ըլլայ ձեզի: Ո՛հ, կ'աղաչեմ, հիմա մէկ անգամէն
տուէք ձեր որոշումը վերջնական կերպով:

Աղջիկ մը մուրեկով փորձեց ծածուկ պահել ինք-
զինք, խորհելով որ մայրը պիտի չներէ իրեն: Մայրը
քնաց այն քաղաքը, ուր կը կարծէր թէ գացած էր
ան: Փնտռեց, փնտռեց, բայց առանց յաջողութեան,
վասն զի մուրած աղջիկներ սովորաբար կեղծ անու-
նով կը ճամբորդեն: Վերջապէս գտաւ տուն մը ուր ին-
կած կիներ կը յաճախեն: Գնաց այդ տունը և տիրուհիէն
խնդրեց իր պատկերը կախել հոն: Տիրուհին հաւանե-
ցաւ: Ինկած հարիւրաւոր կիներ եկան հոն և պատկե-
րին վրայ ակնարկ մը նետելով անցան զացին: Շա-
բաթներ և ամիսներ թաւալեցան մինչև իրիկուն մը
վերջապէս խեղճ ինկած աղջիկ մը մտաւ պատկերին
սրահը: Ինք ալ պիտի մեկնէր նոյն անհողութեամբ
որով մտած էր, երբ յանկարծ աչքին հանդիպեցաւ
պատկերը, և վայրկեան մը զայն զիտելէ ետև սկսաւ
յորդ արցունք թափել: «Ո՛ւր գտաք այս պատկերը,»
հարցուց լալով: Եւ իմացաւ թէ մայրն անձամբ եկած է
հոտրած սրտով և թոյլտուութիւն խնդրած է իր պատ-
կերը՝ հող կախել, աղջիկը գանելու յուսով: Աղջիկն
յիշեց խաղաղութեան և մաքրութեան իր տարիները,
յիշեց այդ սիրեցեակ մօր բարութիւնները և նոյն հե-
տայն որոշեց վերադառնալ: Տեսէք ի՜նչպէս այդ մայրը
փնտռեց իր զաւակը և ներեց անոր: Ով ինկածներ,
Աստուծոյ Որդին ձեզ կը փնտռէ այս պահուս: Եթէ

մայր մը չունիք ձեզի համար աղօթող, Աստուծոյ Որ-
դին կ'ուզէ ձեզի ամէն բան ըլլալ: Կ'ուզէ իր քով ըն-
դունիլ ձեզ: Ձեզի կը ներկայացնեմ զինք իբրև ձեր
լաւագոյն բարեկամը: Կ'ուզէ ձեզ իր սիրոյ գիրկն առ-
նել, և կրնաք հիմա, այս իսկ ժամուն, կանգնիլ, եթէ
կ'ուզէք: Կին մը կար որ կ'աշխատէր խեղճ աղջիկ մը
համոզել որ տուն վերադառնայ: Աղջիկը կ'ըսէր, «Ո՛հ
հայրս, ոչ մայրս, և ոչ եղբայրներս պիտի ներեն ինձի:
Անոնք թող չեն տար որ ես վերադառնամ:» «Հասցէդ
ինձի կու տա՞ս,» հարցուց կինը: Հասցէն առնուեցաւ,
և յաջորդ թղթատարով նամակ մը հասաւ «անմիջական»
մակագրով: Հօրը, մօրը և եղբայրներուն սիրտերը
կարծես ամբողջովին այդ նամակին մէջ էին: Համակ
սիրով լեցուն էր այն և կը յորդորէր շուտով տուն
դառնալ և ամէն բան պիտի մոռցուէր: Ինկած շատ աղ-
ջիկներ կան ամէն քաղաքի մէջ, որոնց մայրերը կ'ա-
ղօթեն անոնց դարձին համար և որոնց մայրերուն սիր-
տերը կ'արիւնին անոնց չգալուն համար: Ձեր մայրերը
ձեզի կը ներեն, ձեր եղբայրներն ալ, եթէ միայն ցու-
ցնէք զզման ճշմարիտ նշան:

Ո՛հ, բարեկամներ, թող այս ձեր վերջին օրն ըլլայ
մեզքի և ամօթի մէջ ապրելու: Ինչ մեզք որ ունիք՝
անոր տարէք և ան ձեզի պիտի ներէ: Ինք ըսաւ,
«Թող ամբարիշտը իր ճամբայէն հրաժարի,» և թողու-
թիւնը պատրաստ է: Մեր Տէրը պիտի ներէ և մաքրէ
ձեզ: Կ'ուզէք որ հիմա ներէ ձեզի:

Հոս գալէս անմիջապէս առաջ նամակ մը ստացայ
ինկած կիսէ մը: Քանի մը օրէ ի վեր այդպիսիներէ
նամակ կ'ընդունիմ: Փառք Աստուծոյ, Հոգին գործի
վրայ է այդ դասակարգին մէջ: Այս առթիւ ըսեմ թէ
սխալ է ըսել թէ Քրիստոսնայ կիներու հողը չէ ինկած
կիներու վիճակը: Անոնք պատրաստ են սիրով երթալ

բողանոցները և ժողով գումարել հոն, եթէ ընդունուին: Նոյնչափ սխալ է նաև ըսել թէ Քրիստոսնայ կիներ իրենց տուներուն մէջ չեն առներ ինկած կիները: Անցեալ իրիկուն զարգացած կին մը ծնրադրեց խեղճի մը հետ, որ պատմեց թէ ինք ինկած աղջիկ մ'է և չգիտեր թէ ի'նչ ընելու է, եթէ բողանոց չդառնայ: «Եկուր, իմ տունս կեցիր», ըսաւ տիկինը, «ես քեզ կը պահեմ»: Բարի կինը պահեց զայն, մինչև լաւ գործ մը գտնուեցաւ անոր: Ուրիշ աղջիկ մը դարձի եկաւ ոչ շատ առաջ, և մեր պաշտօնեաներէն մին գրեց անոր ծնողաց, անցազիր առաւ և իր ներող ծնողաց զրկեց աղջիկը: Մի հաւատաք թէ մենք կարծրատիրոս ենք, թէ անսոյթ ենք ինկած կիներու, բայց ոչ՝ լքուած այրերու հանդէպ: Մենք ապաստանարան ունինք ձեզի համար, և եթէ այն բաւական չըլլայ, գործի մարդիկ ուրիշ մը կը կանգնեն: Անոնք ամէն բան կ'ընեն, եթէ դուք զղջաք միայն: Անոնք պիտի չջանան ձեզ նկուն ընել և մերժել: Եթէ անկեղծօրէն դարձի գաք, հարիւրաւոր, հազարաւոր մարդիկ սիրով պիտի օգնեն ձեզի: Բայց կարգամ նախ նամակը:

«Մը. Մուտի, — ինկած շատ կիներ սիրով պիտի փոխէին իրենց կեանքի ընթացքը, պիտի փնտռէին Քրիստոսը և վերադառնային իրենց ծնողաց ու սիրելիներուն գիրկը, զորս թողուցին դառն, շատ դառն ամիսներ և տարիներ առաջ, եթէ միայն նշոյլ մը տեսնէին պատուաւոր կեանքի, սիրալիր ընդունելութեան և աջակցութեան, երբ այդ փորձն ընէին:»

Հոս ըսեմ թէ ուէ կին որ կ'ուզէ շիտկել իր ընթացքը՝ մտածելու չէ ապագան: Այլ ըսելու է, «ես կ'ուզեմ հիմա փրկուիլ, ապագան ի'նչ կ'ուզէ՝ ըլլայ:»

«Իուք կ'ըսէք, Նախ Քրիստոսի թագաւորութիւնը խնդրեցէք: Բայց, սիրելի եղբայր (վասն զի այսպէս կը

թուիք ինձի), ինչո՞ւ այսպէս ընենք, եթէ միայն ամօթ կ'սպասէ մեզի, երբ վերադառնանք:»

Երանի՛ թէ ամէն ինկած կին այս կնոջ պէս զգայ: Այո, ես կ'ուզեմ ամէնուն ալ եղբայր ըլլալ: Փա՛ռք Աստուծոյ, եղբօր սիրտ ունիմ ամէնուղ համար: Երանի՛ թէ ամէնո՞ղ ալ զգաք թէ ես կ'ուզեմ ձեզի օգտակար ըլլալ, ձեզ բարձրացնել:

«Ըսենք թէ այս իրիկուն հարիւր ինկած կին գան ներկայանան ձեզի, Քրիստոսը փնտռեն և թողութիւն ընդունին, վասն զի դուք կ'ապահովցնէք մեզ թէ լման թողութիւն կայ մեզի, նոյն իսկ մեզի համար, այնպէս որ այս կարմիր բիծերը ձիւնէ աւելի ձերմակ ըլլան, կը հարցնեմ թէ ո՞ւր, ո՞ւր պիտի բնակինք մենք: Ի՞նչ պիտի ընենք:»

«Ձեր վերջին աղօթքին արձագանդը չլսած՝ պիտի հարկադրուինք դառնալ այն նոյն յարկաբաժինները, որոնք մեր դառն ամօթը տեսած են, և նորէն Սատանային հետ ապրիլ իր ընտրեալ օթեւանին մէջ:»

Նորէն ըսեմ թէ իմ ունկնդիրներէս կամ ընթերցողներէս ոչ մին պէտք ունի այդպէս ընելու: Տուներ կան ձեզի համար բաց: Աստուած կը հոգայ ձեզ, եթէ իրեն ապաւինիք: Կը յուսամ թէ հիմա հարիւրաւորներ պատրաստ են ըսել, «Այլեւս չեմ վերադառնար նոյն պատրաստ են ըսել, «Այլեւս չեմ վերադառնար նոյն տեղը: Այլեւս չեմ երթար ամօթի այն տունը: Այլեւս չեմ ներկայանար այն տուներու Սատանային: Աւելի կ'ընտրեմ աղքատանոցի մէջ միտնիլ քան այն տունը վերադառնալ: Կրնակա կը դարձնեմ յաւիտեան մահուան ու դժոխքի:»

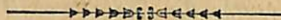
«Մեզի համար մատուցուած ձեր աղօթքին մասնակցող ոչ մէկ ծնողի, բարեկամի կամ Քրիստոսնէի տուն ապաստան պիտի տար մեզի այս գիշեր, կամ ուէ աշխատութիւն մեր ձեռաց, որով հարկ ըլլար պարկեշտ

օրապահիկ մը վաստկիլ: Ոչ մէկ Քրիստոնէի քսակ կ'ապահովէ վաղուան մեր հացը:»

Միրելիներ, թող վազն իրեն համար հողայ: Ապագային մի նայիք: Հաւատքով քալեցէք: Այս է ինչ որ ամէն Քրիստոնեայ պարտի ընել:

«Բուն անոնք որ մեզի համար աղօթել կեան հոս կը մեկնին մեզ արհամարհելով: Եւ մինչ առաքինի կիներու, մայրերու և անարատ կոյսերու հետ նոյն Փրօզի կը դաւանինք, անոնք մեզ իրենցմէ կը վանեն: Ի՞նչ կրնանք ընել: Ո՞վ մեզի պիտի օգնէ: Մեզի կը մնայ լոկ ամօթի կեանք մը և առանց ուէ լացողի մահ մը, ֆիզիքական ու յաւիտենական: Ձերդ անյուսօրէն:

«ՄԻՆ Ի ՆՈՅԱՆԷ:»

500

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0314958

